

este fisa nr 1

MITROPOLIA BANATULUI

ORGANUL OFICIAL AL ARHIEPISCOPIEI TIMIȘORII ȘI CARANSEBEȘULUI ȘI AL EPISCOPIEI ARADULUI

ÎNCHINARE

I. P. S. Sale Dr. VASILE LAZARESCU

primul Mitropolit al restauratei Mitropolii a Banatului

La zece ani de la restaurarea Mitropoliei

— Anul VIII. Nr. 7—8—9 Iulie-August-Septembrie 1958 —

— Editura Mitropoliei Banatului —

MITROPOLIA BANATULUI

ORGANUL OFICIAL AL ARHIEPISCOPIEI TIMIȘORII
ȘI CARANSEBEȘULUI ȘI AL EPISCOPIEI ARADULUI

ÎNCHINARE

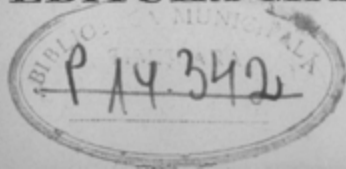
I. P. S. Sale Dr. VASILE LAZARESCU

primul Mitropolit al restauratei Mitropolii a Banatului

La zece ani de la restaurarea Mitropoliei

ANUL VIII. NR. 7 — IULIE 1958

— EDITURA MITROPOLIEI BANATULUI —

Am 7.628

ÎNCHINARE

ÎNALT PREA SFINȚIEI SALE

Dr. VASILE LAZARESCU

Primul Mitropolit al restauratei Mitropolii a Banatului

La zece ani de la restaurarea Mitropoliei

THE HISTORY OF THE
CITY OF NEW YORK
FROM 1609 TO 1812
BY J. C. CALVERT

THE HISTORY OF THE CITY OF NEW YORK
FROM 1609 TO 1812
BY J. C. CALVERT

OBIȘNUIȚUL MITROPOLIT AL TIMIȘORII

I

Actul reînvierii unei înalte instituții, care de-a lungul unui mileniu a jucat un rol de seamă în viața sufletească a unui popor, poate fi socotit cu adevărat epocal. *Mitropolia Țării Banatului* — de la *Morisena* și *Timișoara* —, pe mormîntul căreia vitregia timpurilor a prăvălit o piatră grea, avea să renască, întocmai ca mitologica pasăre Phönix din propria-i cenușe. După o întrerupere de aproape două secole, la plinirea vremii a sunat și pentru această înaltă și sfîntă instituție ora învierii, atît de mult așteptată și dorită de generații întregi de credincioși din *Timișana*.¹⁾

La 26 octombrie 1957, credincioșii romîni ortodocși din Banat împreună cu păstorii lor sufletești, au serbat, într-un cadru sobru dar impunător, aniversarea unui deceniu de la înfăptuirea actului epocal al restaurării Mitropoliei lor istorice de la Timișoara. Cu acest prilej s-au înălțat — în Catedrala mitropolitană și în toate bisericile din cuprinsul Mitropoliei — rugăciuni fierbinți către Atotputernicul, pentru toți *luptătorii* și *clititorii înființării* și ai *reînvierii Mitropoliei*, și s-au pomenit cu evlavie numele tuturor ierarhilor bănațeni cunoscuți, Mitropoliți ai Morisenei și Timișorii și Episcopii lor sufragani de la Lipova, Caransebeș, Medii, Virșeț și Becicherec.

S-a invocat ca mijlocitor către Dumnezeu numele celui dintre sfinți Părintele nostru *Iosif II cel Nou* de la Partoș, care cu 300 de ani mai înainte a cinstit în chip deosebit și a dat strălucire neasemuită Scaunului mitropolitan din Timișoara din epoca dominației turcești

1. Gh. Cotoșman, *Mitropolia noastră*, în *Biserica Bănățeană*, An. VIII, Timișoara (9 nob. 1947), nr. 44—46 și nrii următoare.

în Banat. 2) N-au fost uitați nici mitropoliții și episcopii martiri și mărturisitori: Teodor, Sofronie, Gherasie I, Marcu, Doțian și Maxim, acesta din urmă din epoca dominației austriace în Banat.

Demni de venerație deosebită și de cucernică amintire au fost socotiți și cei 30.000 țărani, muncitori, meseriași și intelectuali români din toate regiunile Banatului, care pe Cîmpul libertății de la Lugoj, la 15/27 iunie 1848, în frunte cu strălucitul tribun *Eutimie Murgu*, considerat de străini ca *zeu al românilor*, au cerut forurilor politice conducătoare de la Viena și Budapesta să recunoască legitimitatea dreptului românilor ortodocși din Banatul Timișan, deci a majorității absolute a populației acestei țări, de a-și avea organizația sa superioară bisericească mitropolitană, neatîrnată de nici o altă ierarhie streină: „*Și fiindcă se cunosc că Mitropolia Timișorii, ce se află vacantă, trebuie să-și redobîndească obișnuitul său Mitropolit românesc*”, la propunerea președintelui Adunării, E. Murgu, poporul designează de „*vicari ai vacantelor scaune a Mitropoliei și episcopiei*”, pe „*Dimitrie Stoichescu alias Petrovici*, protopopul Lipovei, ca *vicar general mitropolitan la Timișoara*, iar pe *Ignatie Vuia*, protopopul Oraviței, ca *vicar al episcopescului scaun de Caransebeș*”.³⁾

Între motivele de ordin religios care au determinat pe bănățeanul Eutimie Murgu — fost profesor de filozofie la Academia Mihăileană din Iași și la Sf. Sava din București — să refuze învitarea Ardelenilor de a prezida marea Adunare națională a celor 40.000 români de pe Cîmpia libertății de la Blaj, din 3/15 mai 1848, a fost și dorința arzătoare a credincioșilor români bănățeni de a li se restaura propria și istorica lor Mitropolie, mai veche cu câteva secole ca Mitropolia Ardealului, aceasta din urmă înmormîntată la 1700 prin trădarea mitropolitului Atanasie Anghel.

Prin expresia „*obișnuitul Mitropolit românesc al Timișorii*” credincioșii bănățeni au ținut să sublinieze neatîrnarea și vechimea Mitropoliei lor, desființată — odată cu Patriarhia sîrbească — de aceeași Habsburgi,

2) Idem, *Viața Sf. Iosif cel Nou. Mitropolitul Timișorii și a toată Țara Banatului*, Timișoara 1956.

3) *Eftimie Murgu*, București, 1937, p. 158—161; Teodor V. Păcățean, *Cartea de Aur*, ed. I. Sibiu, 1934, p. 180—232.

conduși de deviza *divide et impera*. Marea Adunare națională de la Logoj nu face decît să confirme o tradiție veche, care transmisă din generație în generație — știa că la Timișoara bănățenii își aveau „obișnuitul lor Mitropolit românesc“, pe care cei 30.000, în numele întregului popor bănățean, îl cheamă din nou în fruntea Bisericii lor, aservită de streini cu aprobarea Impăratului vienez, în care frații ardeleni își puseră toate speranțele, de atîtea ori înșelate.

Cît de familiară era romînilor bănățeni ideea restaurării Mitropoliei banatice ne-o dovedește și hotărîrea fruntașilor romîni din Banat și Părțile ungurene (Crișana), adunați, împreună cu deputații romîni din dieta țării, sub președenția marelui mecenat *Emanuil Gojdu*, la Pesta, în ziua de 3/15 mai, tocmai în memorabila zi în care frații ardeleni, sub conducerea tînărului și energicului episcop *Andrei Șaguna*, stînd sub vraja cuvîntării lui *Simeon Bărnuțiu*, pe Cîmpia libertății de la Blaj, și-au ținut istorica lor Adunare națională, care determina orientarea viitoare a națiunii romîne din Transilvania și cerea Impăratului restaurarea istoricei Mitropolii ortodoxe romîne de Alba Iulia, dărîmată prin apostasierea mitropolitului Atanasie cu concursul Iezuiților susținuți de Impărat.

Punctul întîi al hotărîrii *Adunării de la Pesta* sună așa : „(Poftim) Ocîrmuire bisericească cu totul neațîrnată de la mitropolitul Carlovițului, care și pînă atunci, pînă ce *legiuitul nostru Sinod* în privința aceasta va hotărî, să cîrmuiască provizoric, sub numele de *vicar-mitropolit*, luînd lîngă sine doi bărbați adevărați romîni, unul din ceata preoțească, iar altul dintre mireni“.⁴⁾

Că nu este vorba de o singură Mitropolie pentru toți romîinii din imperiul habsburgic, rezultă în mod neîndoios din însuși textul hotărîrii marei Adunări naționale de la Blaj, care în punctul 2 se referă la „restabilirea Mitropoliei romîne și a sinodului general anual“ din Transilvania, care nu cuprindea și Banatul Timișan.

Din lectura hotărîrilor celor două Adunări țî-

4) Teodor V. Păcățean, *o. c.*, p. 346.

nute *simultan*, la Blaj și Pesta 5) — coroborată cu declarația din 1848 a patriarhului *Iosif Raiacici* (de la Carloveț), care recunoaște îndreptățirea românilor bănățeni la reînvierea vechei *autonomii a Banatului* și la *restaurarea Mitropoliei lor istorice* — rezultă că românii bănățeni nu se gîdeau decît numai la *Mitropolia lor*.

Dacă ar fi triumfat politica lui Murgu și a guvernului revoluționar al lui Ludovic Kossuth — care la 31 mai 1849 a confirmat, la Timișoara, ca *vicar general mitropolitan* pe protopopul *Dimitrie Stoichescu*, iar la 17 mai 1849, ca *vicar episcopesc la Caransebeș*, pe protopopul *Ignatie Vuia* —, Mitropolia Banatului s-ar fi restaurat cu o sută de ani mai de timpuriu.

Cînd bănățenii — avînd în frunte pe Mocionești, pe Vicențiu Babeș etc. — și-au dat seama de zădărnicia luptei lor de a obține — de la Împăratul împotriva căruia au luptat, alături de ungurii lui Kossuth — realizarea justelor lor postulate național-bisericești, și în primul rînd restaurarea Mitropoliei Timișorii, au secundat, cu tot avîntul și cu tot devotamentul, pe vlădica Andrei Șaguna, în temerara sa acțiune pentru restaurarea Mitropoliei Ardealului, care urma să-și întindă, pentru întîiași dată, jurisdicția sa și asupra întregului Banat.

Diploma împărătească de la 24 decembrie 1864, prin care se restaurează legal istorica Mitropolie romînească a Ardealului (născută din Mitropolia Severinului, înființată la 1370), dă satisfacție numai pe jumătate Banatului, și numai grănicerilor de la Caransebeș, prin restaurarea istoricei Episcopii de acolo. Restul Banatului — din regiunea Timișorii, considerată „rebelă” — Împăratul îl anexează la eparhia Aradului.

Cît de dureros au fost loviți românii bănățeni prin dreptatea solomonică a actului împărătesc de la 24 decembrie 1864, ne stă mărturie *memoriul* înaintat „Majestății Sale Cesaro-Regești și Apostolice” la 16/28 Faur 1865 de către „*Andrei Mocioni*, deputat congressional din dieceza Timișorii, *Constantin Gruici*, protopopul Hasiașului și deputat congressional din dieceza Timi-

5) Cf. Gh. Cotoșman, *Eftimie Murgu și Banatul la 15/27 iunie 1848*, Caransebeș, 1947, p. 4—10.

șorii, *Vicențiu Babeșiu*, cojude la tabla regia, deputat congresual din dieceza Timișorii și *Georgiu de Fogarasi*, avocat și proprietar în Lipova, deputat congr. din dieceza Timișorii“.

În „suplica“ lor, fruntașii bănățeni spun între altele: „Pe cât de plăcut surprins, adînc pătruns și la eternă mulțumire deobligat a fost tot *preacredinciosul popor de naționalitate romînă* și de confesiune dreptcredincioasă *din Transilvania și Ungaria* — prin marimosul act al Majestății Voastre din 24 decembrie 1864, prin care s-a încuviințat *pentru dînsul* Mitropolia romînă ortodoxă... —, chiar așa de dureros atinsă și în cea mai fermă și după loiala ei credință cea mai îndreptățită a ei așteptare *amar înșelată și vătămăată se simte populația romînă*, cea pururea loială, cu credința supusă și la sacrificii plecată *a Banatului Timișan*, și anume acea parte însemnată a ei, care, începînd de la Mureș și pînă la Tisa, locuiește mai vîrtos pe cîmpie și s-a ținut pînă acum de dieceza gr. ortodoxă din Timișoara, din cauză că ei i s-a denegat o dieceză proprie, un episcop și un scaun episcopesc în mijlocul său propriu.

Poporul romîn susnumit (din Banatul Timișan) *a fost dedat de cînd se știe*, a-și afla mîngîierea sa bisericească, pacea conștiinței sale într-aceea, de a-și ține și de fala sa confesională, *ca să-și aibă el episcopul său și scaunul său episcopal* — în mijlocul său, anume *la Timișoara...*“ 6)

Cunoscînd deoparte aversiunea împărătească față de Timișoara, romînească și ortodoxă, iar de alta apreciînd aportul mai mult decît important adus de Mocionești și de ceilalți bărbați eminentei ai Banatului la reușita marei opere de restaurare a Mitropoliei Ardealului, Mitropolitul restaurator Andrei Șaguna s-a văzut îndemnat și obligat să lase, chiar prin Testament, urmașilor, pe lîngă un fond de 25.000 fl., și porunca de a nu uita o clipă îndatorirea lor de a lupta pentru readucerea la viață (a episcopiiilor de Oradea, Cluj) și a „*anticei Episcopii romînești din Timișoara*“.

Deși toate Congreșele Național-Bisericești din Sibiu, începînd cu cel dintîi de la 1868, se ocupă cu pro-

6) Copie, trad. în muzeul eparhial din Caransebeș.

blema restaurării sau a reactivării și a arondării antice și istorice episcopii românești a Timișorii, 7) deputații congresuali bănățeni, Mocioneștii, Vicențiu Babeș, Paul Rotariu, Constantin Rădulescu, Iulian Ianculescu, Simeon Mangiuca, Dr. At. Marienescu, Partenie Gruescu, Dr. Nestor Oprean, Emanuil Ungureanu, etc., nu uită, în propunerile ce fac în sinul celui mai înalt for bisericesc din Transilvania, să țină trează ideea, și să menționeze că la Timișoara a existat, din timpuri străvechi, cărunte, o *Mitropolie*, chiar și numai „titulară”, „onorifică”, — cum fără nici un temei — credea Nicolae Tincu-Velia. 8)

Știind că împăratul-rege și feudații austro-ungari se opun chiar și la restaurarea unei *Episcopii* românești ortodoxe la Timișoara, Bănățenii ortodocși s-au

7) *Protocolul Congresului Național Bisericescu Român de Religiuinea greco-resariteana conchiamatu în Sibiiu pe 16/28 Septembrie 1868*, Sibiiu, în tipografia archidieceșana, 1868, p. 66, 97, 219—226; *Idem*, an. 1870, p. 70; *Idem*, an. 1874, p. 10, 13, 28—29; *Protocolulu Congresului ordinaru naționalu bisericescu alu metropoliei romanilor greco-orientali din Ungaria și Transilvania, convocat pe 1/13 Octobrie 1878*, Sibiiu, tip. tipografiei archidieceșane, 1879, p. 123, 125, 142, 143. Cauza istorice episcopii a Timișorii a fost susținută în aceste Congrese de deputații Dr. Alex. Mocioni, Vicențiu Babeș și Paul Rotariu din Timișoara; *Protocolulu Congresului Național Bisericesc...* an. 1881, p. 74—79; *Idem*, an. 1886, p. 61, 94—95; *Idem*, an. 1888, p. 108; *Idem*, an. 1891, p. 64, 119; *Idem*, an. 1895, p. 15, 65—66; *Idem*, an. 1897, p. 48—49; 114; *Idem*, an. 1900, p. 16 56—60; *Idem*, an. 1903, p. 41, 53—54; *Idem*, an. 1906, p. 14, 67—69, 113; *Idem*, an. 1909, p. 41—45; *Idem*, an. 1912, p. 69—70; *Idem*, an. 1920, p. 15, 51—52; *Idem*, an. 1921, p. 197—98, 288; 267; *Idem*, an. 1924, p. 28; *Idem*, an. 1927, p. 42; *Idem*, an. 1933, p. 42; și *Congresul Național Bisericesc* (din București), 1935, București, 1936, p. 50—51.

8) Nicolae Tincu-Velia, *Istoriua bisericească politico națională a rominiloru preste totu...* Sibiiu, 1865, p. 98—99; Gh. Ardelean, *Istoricul episcopiiilor noue*, Sibiiu, 1901; Gh. Cotoșman, *Restaurarea Episcopiei Timișorii*, Timișoara, 1935, — am dat extrase din dezbaterele și concluzele Congreselor Național Bisericești din Sibiiu privitor la restaurarea străvechie episcopii (mitropolii) a Timișorii; *Idem*, *Bănățenii și Episcopia Timișorii*, Caransebeș, 1938, 388, 34, p. anexe; Dr. Corneli Corneanu, *Pe urmele Domnului Caransebeș*, 1936, p. 38—42.

împăcat deocamdată și cu ideea unei Episcopii, fără să uite și fără să renunțe o singură clipă la ideea Mitropoliei.

Prăbușirea imperiului bicefal austro-ungar la 1918 readuce la lumină înmormântata problemă a Mitropoliei Timișorii, la strălucirea și înălțimile căreia mulți n-au mai îndrăznit nici măcar să se gîndească. Și în țara întregită a fost nevoie de multe acțiuni, de mari frămîntări, de pasionate lupte, de memorii, de cereri, de moțiuni, de intervenții, ca guvernării și forurile bisericești conducătoare să-și însușească ideea restaurării vechiului și istoricului Scaun românesc de la Timișoara.⁹⁾

După ce, în cele din urmă, la 7 noiembrie 1939, a ieșit decretul-lege¹⁰⁾ pentru restaurarea Episcopiei romîne a Timișorii, prea puțini au mai rămas din aceia care s-au mai gîndit și au avut îndrăzneala să militeze pentru acea *restitutio in integrum* ce apărea așz de firească în ochii strămoșilor noștri de la 1848. Moțiunea în acest sens, prezentată, de subsemnatul, Adunării eparhiale din Caransebeș, nici n-a fost admisă de prezidiu a fi trecută în procesul verbal al ședinței. În schimb ea a fost încrestată pe răbojul vremii de unul din cronicarii contemporani: „În duhul acestei idei a lucrat istoricul bisericesc al Banatului, prof. Dr. Gh. Cotoșman, cînd, în ședința adunării eparhiale a Caransebesului din 14 mai 1944, a propus solidarizarea clerului și a poporului acestei episcopii cu acțiunea de *restaurare a Mitropoliei Banatului*. Căci „mitropolitul, cristalizînd ideea de unitate, de autoritate și de solidaritate sufletească prin însăși prezența lui în fruntea vieții bisericești a romînilor bănățeni, este chemat de Dumnezeu să țină aprinsă flacăra nădejzii în sufletul tuturor romînilor bănățeni într-o *restitutio in integrum*”.¹¹⁾

9) Ibidem; cf. *Drumuri și răscruci*, II, partea I, București, 1945, p. 397—399, 405—412.

10) Nr. 3998 publicat în Monitorul Oficial nr. 259 din 8 noiembrie 1939 p. 6443—4.

11) Dr. Cornel Corneanu, *Doctorul Petru Borlovan (1855—1915)*, în *Banatul de altădată*, Studii istorice, vol. I, Director Dr. C. Groșorean, Timișoara 1944, p. 681.

Ignorată a fost și propunerea similară a preotului Victor Fizeșianu din Pesac, făcută, în calitate de deputat congressional, în Congresul Național-Bisericesc din Sibiu (la 16 octombrie 1933. 12)

În cei 80 de ani, cât s-au scurs de la restaurarea Mitropoliei Ardealului, lumea românească ortodoxă a început să se obișnuiască aproape cu ideea unei singure Mitropolii în „Ardeal”, — termen geografic sub care îndeobște se înțelegea *Transilvania* cu toate regiunile românești de dincoace de munți, inclusiv *Banatul Timișan*.

Bănățenii ortodocși însă, moștenitori ai tradițiilor istorice, care știu că *Țara Banatului* a fost și este ceva distinct de toate celelalte „țări” românești cis- și transcarpatice, inclusiv de Ardeal, au fost tot mai mult convinși că reînființarea Episcopiei reprezintă doar o etapă în drumul spre împlinirea totală a postulatelor istorice și a aspirațiilor legitime ale crednicilor români bănățeni. 13)

De unde pînă la 1939 teritoriul vestic al eparhiei Timișorii figura ca „*părți anexate din Banatul timișan*” la eparhia Aradului, după această dată episcopia Timișorii făcea parte, alături de episcopiile de Caransebeș, Arad, Oradea și Cluj, din sufraganele Mitropoliei ardelenene, la a cărei restaurare și-au dat, precum am văzut, întreaga lor contribuție și personalitățile cele mai proeminente ale Banatului, cu scopul de a întări frontul Ortodoxiei românești, atacat de Habsburgi, de feudali și de unelte și partizanii lor.

După ce adevărul existenței unei Mitropolii ortodoxe-române a Banatului, complet independentă, coordonată și egală în rang cu *Mitropolia Ardealului*, 14) și-a făcut cale în conștiințe, ideea Mitropoliei „unice” a „*Mitropoliei lui Șaguna*” nu mai putea fi susținută și socotită ca întemeiată și intangibilă.

12) Cf. Gh. Cotoșman, *Bănățenii și Episcopia Timișorii*, p. 64—65.

13) *Ibid.*, p. 65—68, 77—79 154 și urm.

14) Gh. Cotoșman, *Contribuții la încenuturile Mitropoliei Ardealului și la legăturile ei cu Mitropolia Banatului*, în *Omagiu I. P. S. Sale Dr. Nicolae Bălan*, Mitropolitul Ardealului, Sibiu, 1955, p. 339—340.

N-a trecut nici un deceniu de la reînvierea Episcopiei Timișorii și iată că ideea restaurării Mitropoliei bănățene ajunse la maturitate, reușind a polariza în juru-i pe toți factorii cu răspundere în viața bisericească. S-au recunoscut juste temeiurile istorico-canonice, în virtutea cărora Țara Banatului a avut în capitala ei, în Timișoara, în sec. X—XVIII-lea, o Mitropolie românească.

Sfântul Sinod al Bisericii autocefale ortodoxe române, în ședința de la 2 iulie 1947 dă aviz favorabil pentru ridicarea la rang de Mitropolie a *Arhiepiscopiei Timișorii*, cum a fost înălțată Episcopia Timișorii prin legea nr. 195, publicată în Monitorul Oficial nr. 135 din 17 iunie 1947. Adunarea Deputaților, în ședința de la 19 septembrie 1947, a votat legea nr. 325, publicată în Monitorul oficial nr. 323, partea I, din 27 septembrie 1947, pentru *restaurarea Mitropoliei Banatului*, cu sediul la Timișoara. Sfântul Sinod motivează astfel înălțarea în rang a episcopiei-arhiepiscopiei Timișorii: „Văzînd Noi că Inaltul Guvern al Țării prin Domnul Ministru al Cultelor au socotit îndreptățite cererile bănățenilor și ca atare au mijlocit pe lîngă Noi pentru îndeplinirea lor, am adus chestiunea aceasta înaintea plenului Sf. Sinod, care în ședința sa de la 2 iulie 1947, la propunerea Noastră, sprijinită pe faptul că *Banatul și-a avut în timpurile vechi Mitropolia sa românească*, și ținînd seama de așezarea geografică a Banatului, de firea poporului, precum și de desfășurarea istorică a întregii vieți bisericești din Banat, în unanimitate de voturi și-a dat avizul favorabil pentru înființarea Mitropoliei ortodoxe române a Banatului“.

Aceasta este pe scurt povestea drumului lung străbătut și bătătorit de strămoșii noștri și de unii contemporani mai în vîrstă pînă să se vadă înfăptuit idealul celor ce la 1848 au cerut alegerea „pe cale sinodală a obișnuitului Mitropolit românesc de la Timișoara“.

De la moartea *ultimului mitropolit român al Timișorii, stariolahul Georgie* (1745—1757), pînă la restaurarea Mitropoliei Timișorii și deci pînă la instalarea în scaunul sf. mitropolit Iosif II cel Nou a „obișnuitului Mitropolit românesc“, în persoana Inalt Prea Sfinției Sale Arhiepiscopului și Mitropolitului nostru *Dr. Vasile Lazarescu*, au trecut 190 de ani.

Cum „obișnuitul Mitropolit românesc“ este nu numai primul mitropolit român al restauratei Mitropolii, ci și însuși organul prin care Providența a lucrat la desăvârșirea actului epocal al restaurării, cuvine-se să facem un mic popas, înfățișând viața și activitatea Înalt Prea Sfinției Sale în slujba Bisericii și pentru mîntuirea sufletească a poporului român dreptcredincios din Banat.

II.

Înalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul nostru Vasile vede lumina zilei într-o casă țărănească din comuna Jadani, la 1 ianuarie 1894, primind în botez numele Sfîntului zilei, *Vasile cel Mare*, arhiepiscopul din Cezareea Capadochiei. În documentele medievale latino-maghiare din sec. XIII—XVIII-lea (1220—1250, 1332—37) comuna Jadani figurează sub numele de *Zadan*, *Sadan*, *Sedan*, *Tshadan*, *Schaden*, villa *Zanad* 15). Jadaniul este de la întemeiere continuu locuit de romîni, ai căror strămoși au ridicat cele trei valuri române, așa zisele ringuri avare, ce brăzdează hotarul nordvestic al comunei. Situată între Vinga și Timișoara, această străveche așezare (ösrégi telep) 16) daco-romînească a avut să sufere mult în timpul ultimelor războaie dintre turci și imperiali, de la începutul sec. XVIII-lea. Așa se explică de ce conscripția austriacă de la 1717, urmărind scopuri ascunse, află în *Tshadan* 17) abia 10 porți sau fumuri imposabile. Pe harta lui Mercy de la 1723—23 figurează comună locuită. 18).

Printre locuitorii care au supraviețuit stăpînirea turcească se numără și străbunii Înalt Prea Sfinției Sale. Recensămîntul austriac din același secol află în Jadani (ung. *Zsadány*) și pe țăranul Iova, fiul lui Lazár,

15) Dr. Borovszky Samu, *Temes vármegye*, Budapest, 1910, p. 75—76, figurează, sub imperiul austro-ungar, cu numele de *Mezőzsadány*, — mai înainte — *Zsadan*; Milleker Bodog *Délmagyarország középkori földrajza*, Temesvár, 1915, p. 260.

16) *Ibidem*. Bárány Agoston, *Temesvármegye emléke*, Nagybacskeken, 1848, p. 143.

17) Dr. Szentkláray Jenő, *Száz év Dél-Magyarország újabb történetéből*, I, Temesvár, 1879, p. 20—21.

18) *Ibid.*, p. 28.

după care familia primi numele de *Lazarescu*. Iova Lazarescu este tatăl lui Petru, care are doi fii, pe Aron și pe Pavel, acesta din urmă, după ce studiază Preparandia și Teologia 19) din Arad, funcționează, în prima jumătate a sec. XIX-lea, ca învățător, diacon și mai apoi preot în Lipova, de unde, la 1851, se mută în comuna natală. Moare la 1853. La 1831 tipărește *Flo-rariul*, pe care unii pe nedrept îl atribuie lui Mihail Roșu alias *Martinovici* din Jadani. 20)

Aron, fratele lui Pavel, este tatăl lui Ștefan, bunicul I. P. S. Sale. Deși născut în familie țărănească, tânărul Vasile are parte de o educație religioasă, în duhul tradițiilor străbune, cultivate cu sfințenie de toți țăranii din Jadani. Tatăl său *Nicolae Lazarescu* (mort la 1949, în vîrstă de 82 de ani), era un țăran credincios, luminat, bun cîntăreț, din tinerețe, la strana bisericii, unde din fragedă copilărie l-a introdus și pe fiul său mai mare, Vasile, care manifesta nu numai interes, ci și deosebită dragoste pentru cîntarea bisericească și pentru tot ceea ce privea biserica și rosturile ei în viața sufletească a sătenilor săi. Tradiția de săteni știutori de carte și religioși a familiei exercită nu puțină influență asupra tânărului doritor a cunoaște, din tradiții și istorii, nu numai originea valurilor și a cetăților romane din regiunea Timișorii, ci și tot ceea ce stă în legătură cu viața socială și culturală, economică și națională a sătenilor săi, din rîndul cărora s-a ridicat, cu 150 de ani mai înainte strălucitul dascăl „mult făcătorul de bine” Mihail Roșu (fiul lui Martin) alias *Martinovici*, 21) profesor la *Norma* (cursul normal de învățători) și „tîlcuitorul Theologiei în rezidenția episcopescă” din Timișoara, între anii 1779—1794. 22)

Profesorul lui *Dimitrie Țichindeal* „Gură de Aur” și al multor generații de învățători și preoți din întreg Banatul, Mihail Roșu, cunoscător a șase limbi, a lumi-

19) Dr. Teodor Botiș, *Istoria Școalei Normale (Preparandiei) și a Institutului Teologic din Arad*, Arad, 1912, p. 667.

20) Ștefan Stoicanescu, *Mihail Roșu Martinovici, Timișoara*, 1934, p. 24—25, 34.

21) Ioan Bianu și Nerva Hodoș *Bibliografia românească veche 1508—1830*, tom. II, 1716—1808, București, 1910, p. 461.

22) *Ibid.*, p. 436, 461; Stoicanescu, *o. c.*, p. 10—17.

nat și după moarte mințile bănățenilor prin multele cărți de literatură populară, pedagogie și teologie scrise ori traduse de dînsul.

De la maică-sa *Ecaterina* († la 1936, în vîrstă de 66 ani), evlavioasa fiică a țaranului *Gheorghe Bălaci* din Jadani și a *Elenei* n. *Bulaichi* din Cerneteaz (pron. *Țirînteaz*), tînărul Vasile va primi întreaga comoară de simțire și credință.

Sub aripa unor astfel de părinți luminați și sub îndrumarea învățătorului *Mihai Vulpe*, tînărul Vasile Lazarescu învață și termină, în curs de patru ani — între anii 1899—1903 — cinci clase la școala elementară confesională romînească cu șase clase din comuna natală.

Spre a i se deschide drumul învățăturii la școlile mai înalte, este trimis la *Ujszentes* (Dumbrăvița) — la școala elementară ungurească (*állami ellemi népiskola*), și înscris din nou în clasa a V-a, în anul școlar 1903—1904. Aici are ca învățător pe *Matos István*. Posedînd acum și limba maghiară, în anul 1904 se înscrie în cl. I-a a liceului sau gimnaziului maghiar de stat din Timișoara (*Magyar királyi állami főgymnázium*), împreună cu alți 9 colegi romîni. La finea anului școlar 1911—1912, din cei 10 romîni singur elevul Vasile Lazarescu împreună cu colegul său *Ion Leucuța* (medic în București) au reușit să străbată și să termine liceul și să ia și examenul de bacalaureat sau maturitate. Politica școlară apponyiană nu reușește să altereze sufletul și convingerile „studentului” Lazarescu. Ora de religie — singura oră în limba romînească — propusă de profesorul *Mihuța Alexandru*, de la care elevii romîni ai școalelor superioare-secundare din Timișoara au deprins și gustul de a scrie și citi corect romînește, și contactul des cu satul natal și cu realitățile lui sociale cu colegii și prietenii din Jadani, rămași la coarnele plugului, formează în sens romînesc și ortodox mintea și inima lui.

Deși i se îmbiau cariere și situații mult mai ispititoare și promițătoare, el rămîne credincios hotărîrii luate, spre marea bucurie și satisfacție a părinților și a sătenilor lui. Avînd înaintea ochilor icoana moșului său *Ștefan* — care și el știa carte, și cercetînd regulat biserică, cunoștea pe de rost toate cele 11 evanghelii ale învierii, sfetilele și stihirile evangheliei — și profund

influențat de activitatea prodigioasă a strămoșului său Pavel Lazarescu, preotul Lipovei, și a acelui apostol al culturii și credinței strămoșești pentru vremea lui, care a fost dascălul-profesor Mihail Roșu, în toamna anului 1912 se înscrie la Facultatea de Teologie din Cernăuți, frecventată pe atunci de cei mai talentați și bine pregătiți tineri români din Ardeal și Banat.

NICOLAE și ECATERINA LAZARESCU
cu copiii VASILE și ARCADIE

Nici declanșarea primului război mondial și nici ocuparea Cernăuților nu constituie pentru tânărul student în teologie piedecă în calea continuării studiilor sale teologice. În 1914 studentul Vasile Lazarescu, absolvent al an. II de la Facultatea teologică din Cernăuți, dă examen de diferență la Institutul teologic din Arad, înscriindu-se în anul al III-lea, obținând în 1915

absolutorul teologic. După ce trece cu distincție examenul de calificare preotească, fiind promovat candidat pentru parohiile de clasa I-a, ocupă postul de cancelist la Consistorul român din Arad. Setos de mai multă lumină, în anul 1916 părăsește Aradul înscriindu-se și frecventând cursurile Facultății de Litere și Filozofie (*Bölcsészettani Fakultás*) din capitala Ungariei. În 1917 trece la Universitatea din Viena, studiind în continuare Filozofia și Pedagogia la *Philosophische Fakultät* de aici.

Revoluția din 1918 îl readuce acasă. După potolirea revoluției pleacă la Cernăuți, continuându-și studiile teologice întrerupte. În timp ce se pregătea pentru doctorat, s-a înscris și la Facultatea de Litere și Filozofie din Cernăuți, pe care a absolvit-o în 1920. După trecerea celor două riguroase, în iulie 1920 este promovat *Doctor în Teologie*.

În septembrie 1920 ocupă prin concurs catedra de Dogmatică și Morală de la Academia teologică din Sibiu, devenită tocmai atunci vacantă, prin promovarea la scaunul mitropolitan a profesorului *Dr. Nicolae Bălan*. Ajuns profesor titular provizor la vârsta de 26 ani, profesorul *Dr. Vasile Lazarescu*, în cei patru ani cât a funcționat la Sibiu, s-a dovedit vrednic urmaș al ilustrului său predecesor și patron. Lecțiile academice, ținute sa ireproșabilă, ca și dragostea cu care a știut să cucerească și să învâluie inimile colegilor și ale studenților, l-au făcut iubit și respectat de toți în Sibiu și Ardeal. Frecvența regulată a bisericii și cântarea glasurilor în strana Catedralei alături de studenți, a impresionat lumea credincioșilor.

Fiind chemat de luminatul vlădică Roman Ciorogariu la aceeași catedră de la nou înființata Academie Teologică din Oradea, în toamna anului 1924, după patru ani de rodnică activitate didactică și publicistică, părăsește Sibiul, lăsând în urmă regrete unanime.

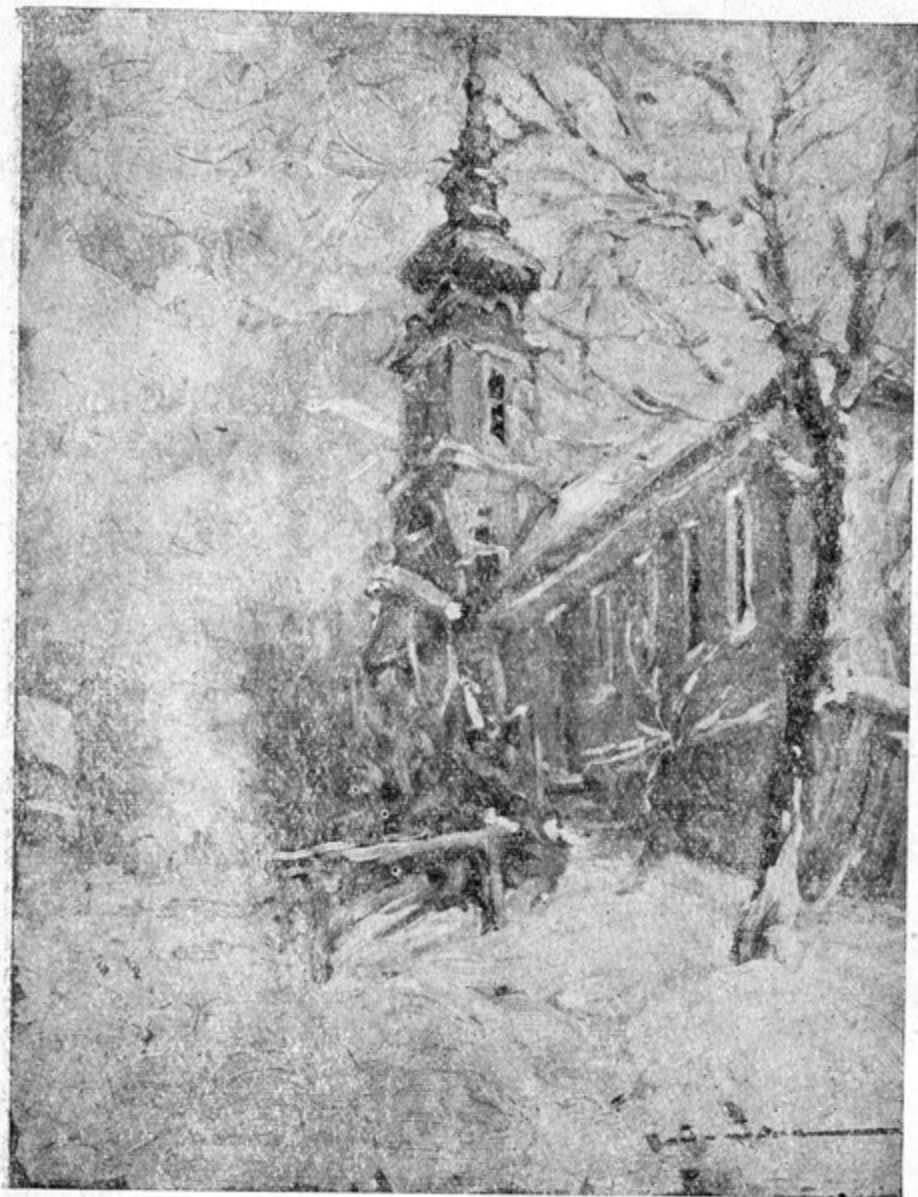
Mărturie sînt, între alte multe mărturii, și următoarele două scrisori autografe, scrise de studentul Donaș, nume cu care era alintat de colegi Spiridon Cîndea, azi profesor la același Institut.

Scrisoarea I este mai mult o moțiune a studenților an. II, prin care aceștia dau expresie sentimentelor ce-i copleșește în clipa despărțirii de unul dintre cei mai iubiți dascăli ai lor :

„Dascălului ce s-a depărtat.

„Unul dintre iubiții noștri dascăli ne părăsește”.

Acestea sînt cuvinte ce s-au vînturat între noi de la unul la altul mai multe zile de-a rîndul. Și cînd su-

BISERICA ORT. ROMINA DIN JADANI

(Pictură de I. Isac)

flul lor melancolic izbea auzurile, o umbră de duioșie întuneca fețele și regretul în toată cruzimea lui îmbrăco-
inimile iubitoare. Da! iubitoare, căci noi te-am iubit.
Te-am iubit ca pe un dascăl conștiincios și adânc mun-
citor, te-am iubit ca pe un bun povătuitor al sufletelor
noastre spre zările adevărului, te-am iubit ca pe un frate
mai mare întru Domnul, te-am iubit ca pe un bun pă-
rinte sufletesc.

Și dovadă a iubirii noastre a fost norul des al mă-
turiilor pornite din inime calde: A fost munca cinstită
din zile trecute, prin care căutam să răsplătim o muncă
tot așa de cinstită. A fost șiroiul de lacrimi amare, cur-
gător din ochii tuturor în lecțiile ultime, în lecțiile de
dureroasă despărțire. Și au mai fost înecatele noastre
cuvinte de adio.

Dar noi te-am iubit și mai mult!

Era o simbătă. Zi plină de soare tomnatic. Dangățul
clopotelor din turnul înalt ne chema la vecernie. Și
ne-am strîns toți în șiruri gata de plecare. Unul dintre
noi spune atunci prietenului său: „Cu ora șase și atît
pleacă D-ul profesor“. Am auzit și eu, au mai auzit și
alții. Atît și mai mult nici un indemn. nici o hotărîre,
nici o înțelegere, nici o vorbă nu ni s-a mai spus. Dar
a început să vorbească un alt glas, glas pe care îl aud
numai inimile, glasul sufletului recunoscător. Și el ne-a
hotărît, ne-a vorbit și ne-a dat indemnuri pe care nime-
altul nu ni le putea da. Indemnurile au fost că la ora
șase și ceva au început să apară pe peronul gării unul
cîte unul, doi cîte doi de prin toate împrăștiatele jurimi.
Și acelaș glas tănuit ne-a încheiat în cor, ca și în felul
acesta să ne mai luăm un adio, să-ți mai urăm un
„mulți ani trăiască“.

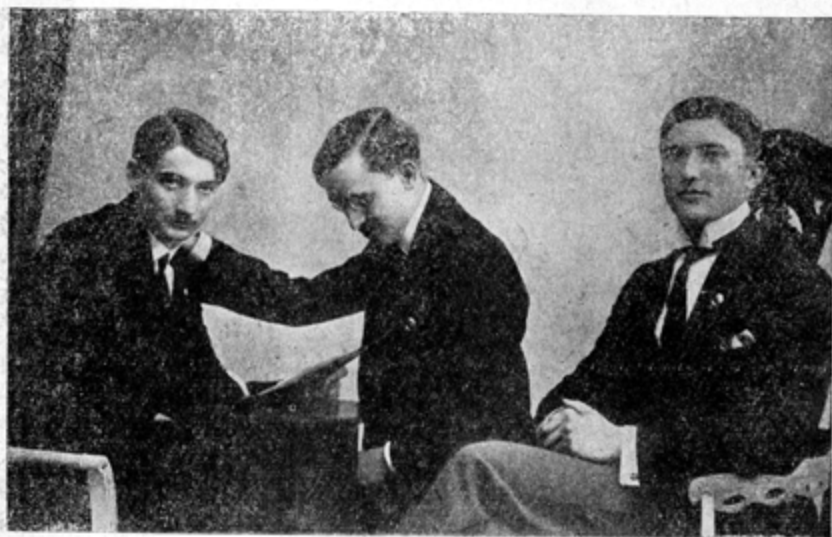
A fost o clipă măreață, un moment în care trăiește
și se manifestă în toată libertatea Dumnezeuescul din-
om. De aceea nici nu îndrăznesc a încerca să redau a-
cest moment. Dar îl păstrează sufletul meu și sufletul
nostru ca pe un scump mărgăritar și credem că aseme-
nea și sufletul D-tră. În mititelul alb buchet de flori noi
am depus unul fieștecare o rază din dragostea ce-ți
păstrăm și l-am udat cu o vale de lacrimi. Te rugăm
deci păstrează-l ca prin el să păstrezi o aducere aminte
de clipa atît de măreață a despărțirii.

Noi vom păstra cu sfințenie cuvintele ce ne-ai adre-

sat, asemenea stropite cu lacrimile Dumneavoastră. În cadrele societății de lectură constituită încă în acea seară, pe cînd trenul te zbura departe, departe, noi ne-am mai manifestat odată dragostea noastră. Și ca unui erou ce ai luptat muncind pentru noi și alături de

VASILE LAZARESCU
elev d. VI liceală Timișoara

Studentul VASILE LAZARESCU
între colegi

noi, corul societății în acordurile frumosului cîntec „Mulți, mulți ani trăiască”, ți-a intonat încăodată salvele sale.

Fie-Vă viitorul măcar așa de frumos pe cît Vi-l dorește sufletul nostru !

Rugăm ca puterea Celui de sus să Vă umbrească, ca astfel să poți presta încă mulți ani munca prin care Îl preamărești pe El. Și prin această muncă rodnică vei avea norocul să câștigi încă multe suflete pentru bunul suprem, dar noi te rugăm ca alături de aceia pe care îi vei iubi și te vor iubi, să ne înșiri totdeauna și pe noi. Pe noi pe aceștia cari îți vom păstra o dragoste curată și pentru cari neuitat vei fi în viața noastră toată. Sibiu, duminică 2 noiembrie 1924 ss. un st. teol. an. II-lea“.

Scrisoarea II însoțește mesagiul studenților :

„Domnule profesor !

Sub stăpînirea impresiilor de înaltă simțire am însemnat cele ce Vă trimit. Le-am însemnat și din motivul unui obicei mai vechi de a-mi păstra astfel în amănunte toate momentele scumpe și curate din viața tinerescă, din viața școlară. O fac aceasta pentru înalta valoare prezentă a lor și pentru fericirea aleasă ce voi simți cilindu-le peste zile, ani și decenii.

Sînt scrise deci pentru mine și dacă îndrăznesc să Vă trimit și D-tră cele alăturate, Vă rog să nu le judecați și să nu mă judecați după nici un criteriu, decît după al dragostei și recunoștinței ce mă fac să Vi le trimit...

Rămîn pentru a Vă iubi și a nu Vă uita, acelaș ss. din curs. II.“

Din partea tuturor studenților Academiei teologice din Sibiu s-a expediat studenților Academiei teologice din Oradea următoarea telegramă, care a sosit la Oradea înaintea noului profesor : „Primiți cu bucurie pe profesorul, care, plecînd de aici, lasă unanime regrete“.

Mai mult decît profesorii și studenții Academiei Teologice a regretat plecarea tînarului și entuziastului profesor însuși patronul școlii: Mitropolitul Nicolae, care printr-o serie întreagă de scrisori încearcă să determine pe cel plecat să se reîntoarcă la catedra de la Sibiu, oferindu-i în cele din urmă chiar și rectoratul.

Prima încercare de a-l readuce la Sibiu o face în mod oficial Consistorul arhidiecezan, cu decizia nr. 8948/1924 din 25 septembrie 1924, adresată Rectoratului Academiei teologice din Sibiu, avînd următorul cuprins :

Studentul VASILE LAZARESCU
cu colegul A. Buzdug (Cernăuți, 1916)

„Să se aducă la cunoștință profesorului Dr. V. Lazarescu, că abdicerea sa de la postul de profesor la Academia teologică înaintată aici direct, per — în 1 noiembrie a. c., nu o putem primi. Dacă dînsul a avut inten-

ția a părăsi acest post, avea datoria a anunța aceasta încă la sfârșitul anului expirat, ca să se poată lua din vreme măsuri de substituie. A părăsi postul de profesor în cursul anului școlar este neobișnuit și în detrimentul mersului normal al instituției. Din acest motiv la instituțiunile de învățămînt ale statului e dispoziție pozitivă, că în cursul anului școlar detașările și transferările sînt interzise. Intrucît ține totuși să demisioneze din post, să i se comunice că cu sfârșitul anului școlar prezent nu-i vom pune pedecă.

Profesorul Dr. VASILE LAZARESCU
(Sibiu, 1922)

Sibiu, din ședința Consistorului arhidiecezan ca senat bisericesc, ținută la 25 septembrie 1924.

V. Nistor m. p., secretar consistorial. — *Nicolae*. m. p., arhiepiscop și mitropolit. — Pentru autenticitate, ss. *Eusebiu Roșca*, rector“.

Din motive binecuvîntate, profesorul Vasile Lazarescu rămîne credincios hotărîrii luate, spre marea bucurie a bătrînului arhiereu de la Oradea.

La Oradea, ca și la Sibiu, profesorul Dr. Vasile Lazarescu excelează prin vervă, hărnicie și punctualitate, atît ca profesor la catedră, cît și ca prefect de studii,

iar mai pe urmă ca spiritual, permanent în mijlocul studenților, a căror viață o controlează, o formează și o îndrumă potrivit principiilor evanghelice. Fie la catedră, fie în misiunile culturale prin orașele și satele eparhiei, tânărul profesor intră în strană și cîntă alături de studenți și de cîntăreții țărani, cucerind inimile ascultătorilor credincioși, nu numai prin dulceața vocii, ci și prin precizia execuției.

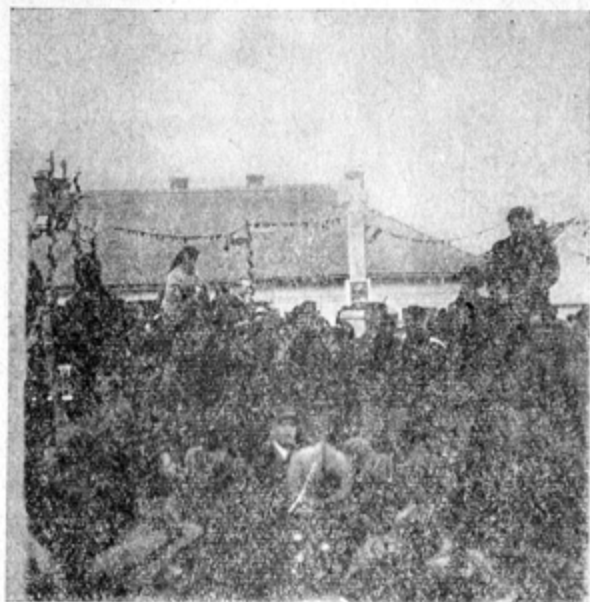

Profesorul Dr. VASILE LAZARESCU

În concepția și atitudinea sa față de Biserică el rămîne mereu același, acum, ca bărbat deplin format, ca și atunci cînd asista, ca ministrant sau diac, la serviciile divine pe preotul din Jadani, ori cînd îl însoțea cu

crucea prin comună, la Bobotează și sărbătorile mari, sau cînd cînta în corul școlarilor, sau făcea ucenicia la strana bisericii din Jadani pe lîngă cîntăreții de acolo, printre care excela tatăl său Nicolae Lazarescu.

În septembrie 1925 face parte din grupul celor 153 credincioși, care, sub conducerea mitropolitului Nicolae al Ardealului, au plecat în pelerinaj cu vaporul la Ierusalim și la celelalte locuri sfinte din țara Făgăduinții. După ce trecuseră dincolo de Constantinopol, mitropolitul Nicolae fu atras de vibrațiile unui duios cîntec bi-

Profesorul Arhim. Dr. VASILE LAZARESCU
vorbește la serbările de dezvelire a monumentului lui *Dimitrie*
Țichindeal de la *Becicherecul Mic* în 1932

sericesc, acompaniat de vioară. Nu mică i-a fost mira-rea descoperind în persoana profesorului de teologie Lazarescu pe apreciablele violonist și minunatul cîntăreț. Din clipa aceea l-a îndrăgit și cu mai multă pasiune, insistînd cu stăruință să revină la Sibiu.

Locurile sfinte, drumul Crucii, flacăra sfîntă de la sf. Mormînt, ca și emoțiile încercate pășind pe urmele blîndului Mîntuitor și ale sfinților Lui Apostoli, precum și închinarea cucernică la altarele sfinte, tocite de bu-

zele milioanei de pelerini, preoți și credincioși din toată lumea, ce s-au perindat pe acolo de-a lungul secolelor, au întărit și mai mult în sufletul lui convingerea de a urma și sluji lui Hristos cu tot devotamentul și cu toată virtutea sa. Văzîndu-l îngenunchiat în fața icoanei ce reprezenta Calvarul, din biserica Sf. Mormînt, cu fața transfigurată și cu ochii înlăcrimați, unul din pelerinii bănățeni șoptea la urechea prietenului său: „Priveste, Petre, acesta este cu adevărat omul Mintuito-rului”. 23)

La finea anului școlar 1925—1926, Mitropolitul Nicolae, care-i urmărea îndeaproape activitatea în special cea publicistică, îi scrie din nou, insistînd să se reîntoarcă la catedra sibiană. La 7 VI. 1926, Mitropolitul Nicolae trimite profesorului Lazarescu la Oradea următoarea scrisoare autografă :

„Iubite domnule profesor,

Avînd să-ți fac unele comunicări și propuneri, referitoare la o eventuală întoarcere a D-tale la Academia Teologică din Sibiu, te rog să vii într-una din zilele apropiate la mine, la Sibiu.

In scopul acesta îți trimit un bilet de liberă circulație pe tren, cl. I.

Cu arhiesești binecuvîntări,

Mitropolit NICOLAE”.

Peste o săptămînă, la 15 VI. 1926, printr-o nouă scrisoare, Mitropolitul Nicolae revine cu stăruință asupra invitației făcute :

„Iubite Dle Profesor,

Nu e tîrziu să vi la mine nici la începutul lunii viitoare, dar chiar în primele zile ale ei.

Te rog să-mi aduci și un exemplar din scrierea pînă. Tăutu despre primat, voind să văd cum prezintă argumentele lor.

Cu binecuvîntări,

Mitr. NICOLAE”.

23) Ing. Pavel Goanță șoptește Ing. Petru Fotoc — amîndoi din Caransebeș, — cf. C. Corneanu, *Pe urmele Domnului*, p. 81—82.

CABINETUL
MITROPOLITULUI ARHIEPISCOPULUI

2014, în 7. VI

1006

Subite domnului profesor,

Având să-ți fac unele cunoștințe
și propuneri, referitoare la o lucrare de
travare a școlii la Academia Teologică
din Sibiu, te rog să-ți adresezi din
"Libra apărută la Sibiu, la Sibiu,

Pe secol acesta și-ți facit un
de libru circular pe care, d. l.
Cu atenție la cunoștințe

Ant. Nicolae

CABINETUL
MITROPOLITULUI ARHIEPISCOPULUI

2014, în 15. VI

1006

Subite domnului profesor,

Având să-ți fac unele cunoștințe
și propuneri, referitoare la o lucrare de
travare a școlii la Academia Teologică
din Sibiu, te rog să-ți adresezi din
"Libra apărută la Sibiu, la Sibiu,

Pe secol acesta și-ți facit un
de libru circular pe care, d. l.
Cu atenție la cunoștințe

Ant. Nicolae

Ant. Nicolae

La rîndul său, vlădica Roman Ciorogariu, prețuind în chip deosebit și vrînd să și-l apropie și mai mult, la 7 noiembrie 1926 îl hirotonește diacon, iar în ziua următoare preot celib, deschizîndu-i astfel calea demnităților mai înalte în serviciul și pentru binele Bisericii strămoșești. Actul din 7—8 noiembrie, săvîrșit în Catedrala episcopală din Oradea, a fost considerat ca un adevărat eveniment în viața Bisericii noastre, care și puse mari nădejdi în vocația, pregătirea, caracterul și activitatea tînărului profesor bănățean, rînduit de soarte să împrăstie lumina credinței străbune dincolo de hotarele plaiurilor natale, din Sibiul Ardealului, pînă în Oradea Bihorului și Maramureșului.

Cel dintîi care se bucură de *logodna* cu Hristos a profesorului Vasile Lazarescu este mitropolitul Nicolae Bălan de la Sibiu, care nu și-a pierdut speranța de a avea în preajma sa pe cel ce cu argumente irefutabile și cu multă erudiție a dat riposta cuvenită cărții lui Tăutu. În scrisoarea de la 1 VII. 1927, felicitîndu-l îi scrie :

„Iubite părinte Lazarescu,

1. Înainte de toate te felicit și-ți împărtășesc și din parte-mi arhieriasca binecuvîntare pentru intrarea în cler. De la Sfinția Ta biserica va avea foloasele unui distins slujitor al ei.

2. Revin la propunerea ce Ți-am făcut anul trecut de a reveni la Sibiu, ca rector la 'Academie — și te rog să-mi răspunzi urgent și răspicat: da ori ba.

3. Te sfătuiesc să mergi la congresul de la Lausanne, căci ca specialist în teologia sistematică vei avea mult de profitat.

Dintre ai mei de aici cred că voi putea trimite 3.

Eu am refuzat de a merge, fiind împedecat.

Cu arhieriești binecuvîntări,

Mitropolit NICOLAE“

Convingerea Mitropolitului Nicolae că prin intrarea în cler ca preot celibe a prof. Lazarescu „Biserica va avea foloasele unui distins slujitor al ei“ și că profesorul Lazarescu poate reprezenta cu demnitate și cu cinste Teologia romînească și peste hotare, o împărtășea și neadormitul vlădică de la Oradea, cel ce an de an îl copleșește cu atenții și distincții pe merituosul profesor.

CABINET
ENTRÉE POLITIQUE ASSOCIÉE

Totale pentru lucrarea,

Fiante de la te pe la te pe la te
institute, pe la te pe la te pe la te
institute, pe la te pe la te pe la te
de la te pe la te pe la te pe la te
pe la te pe la te pe la te pe la te
pe la te pe la te pe la te pe la te

1. Pe la te pe la te pe la te
pe la te pe la te pe la te pe la te

de la te pe la te pe la te pe la te
pe la te pe la te pe la te pe la te
pe la te pe la te pe la te pe la te
pe la te pe la te pe la te pe la te
pe la te pe la te pe la te pe la te

2. De la te pe la te pe la te pe la te
pe la te pe la te pe la te pe la te
pe la te pe la te pe la te pe la te
pe la te pe la te pe la te pe la te
pe la te pe la te pe la te pe la te

De la te pe la te pe la te pe la te
pe la te pe la te pe la te pe la te
pe la te pe la te pe la te pe la te
pe la te pe la te pe la te pe la te
pe la te pe la te pe la te pe la te

3. De la te pe la te pe la te pe la te

De la te pe la te pe la te pe la te

care a fost pus în situația de a da un răspuns negativ invitației Mitropolitului său. La Crăciunul anului 1926 profesorul Vasile Lazarescu primește următoarea scrisoare oficială (Nr. 51. Pres. 1916) din partea Episcopiei ortodoxe din Oradea-Mare:

„Sfinția Ta,

Ca semn vădit a mulțumirii noastre cu activitatea Sfinției Tale pe terenul învățămîntului teologic, literar și pastoral te numim *protoiereu onorar* cu dreptul înaintesederii și a distincțiilor împreunate cu protoieria.

Binecuvîntarea Noastră să fie cu Sfinția Ta în calea mîntuirii pe urmele lui Hristos.

Dat, în reședința Noastră Episcopescă din Oradea, în ajunul Nașterii Domnului Hristos din anul Mîntuirii 1926.

L. S.

ROMAN CIOROGARIU
Episcopul Orăzii“

Pentru a se putea devota și mai mult slujbei preoțești, protopopul profesor Dr. Vasile Lazarescu se decide să ia asupra-și și povara votului monahal. Actul tunderii în monahism, al *cununiei* sale cu Hristos, îl săvîrșește, în postul Paștilor din anul 1928, în biserica istoricei mînăstiri bănățene Hodoș-Bodrog, starețul *Policarp Morușca*. La cîteva luni vlădica Roman îl cinstește cu rangul de *sincel* și *protosincel*, iar în 1929 îl ridică la demnitatea de *arhimandrit*, deschizîndu-i astfel drumul ascensiunii spre înalta treaptă a arhieriei.

Ca arhimandrit de scaun fiind membru de drept al Consistoriului mitropolitan din Sibiu și al comitetului fundației *Gojdu*, vine în contact mai des cu toți vlădicii din „Ardeal“ și cu cele mai reprezentative figuri ale vieții noastre bisericești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș. Prin înfățișarea, cultura și prestanța sa devine obiect de discuție între ierarhii *Dr. Iosif Traian Badescu* de la Caransebeș și *Nicolae Ivan* de la Cluj, care, ca și mitropolitul *Nicolae Bălan* și ca vlădica *Roman Ciorogariu*, îl vor cînt mai aproape de dînsii. Vlădica *Ivan* — vrînd să imite gestul vlădichii Roman de la Oradea, care făcu arhieru vicar pe profesorul și rectorul Academiei teologice de acolo, *Dr. Andrei Magieru* — îl invită la Cluj, oferindu-i vicariatul, catedra și rectoratul Academiei.

Tot astfel procedează și vlădica *Iosif*, de la Caransebeș, după moartea, la 14 octomb. 1930, a veneratului arhiereu-vicar (și vlădică neconfirmat de guvernul feudalilor de la Budapesta) *Dr. Filaret Musta*, la a cărui înmormântare luă parte și arhimandritul Vasile de la Oradea. Cu acest trist prilej el este asaltat de frații săi bănățeni și solicitat cu stăruință să se întoarcă acasă, împotriva dictonului biblic că „nici un proroc nu este iubit în patria sa”.

La Cluj este dorit de toți ca arhiereu-vicar și ca rector la Academia teologică, așa cum de atâtea ori a fost invitat de către energicul episcop *Nicolae* de acolo.

De altă parte, Mitropolitul *Nicolae*, cunoscându-i scrisul înaripat și documentat, precum și puterea de muncă, cu scrisoarea autografă din 27 III. 1933 îi propune să-și întregască studiul „*Cultul inimii lui Iisus la Catolici*”, spre a fi publicat în seria teologică a bibliotecii întemeiate de același luminat Mitropolit de la Sibiu:

„Iubite părinte arhimandrit,

Am început să public o nouă „Bibliotecă teologică” aici în Sibiu, cu scopul de a preciza doctrina noastră față de catolicism, dar și pentru a răspîndi printre frații noștri învățăturile teologiei.

Ca prim număr va apare îndată după Sf. Paști „Ortodoxia” de S. Bulgakoff, tradusă din franțuzește de unul dintre bursierii arhiepiscopiei. Al doilea număr va fi „Procanonul lui Petru Maior”. Al treilea: Epicleza, studiu temeinic, lucrat la îndemnul meu, de diac. N. Popovici, prof. de teol. la Sibiu. Cu mare plăcere aş publica în această bibliotecă studiul I. P. C. Tale despre Cultul inimei lui Iisus care nu e destul de cunoscut din Anuarul Acad. teol. din Sibiu.

Te rog deci să-l întregеști cu unele informațiuni mai nouă și cu o parte despre răspîndirea aceluia cult printre uniți. Îndeosebi la Oradea se fac încercări de a-l introduce. În „Lumina Creștinului”, care apare la Iași sub auspiciile catolicilor de acolo, în nr. 3 din 1933 este încurajată tendința de a răspîndi acel cult printre uniți. Dar icoane cari servesc la răspîndirea aceluia cult, se găsesc și prin casele creștinilor noștri ortodocși, ba chiar în biserici de ale noastre. Trebuie lămurită lumea de la

slavia, cînd a fost vorba de persoana cea mai potrivită, care ar putea ocupa cu demnitate funcțiunea de Episcop al romînilor ortodocși din Banatul Iugoslav, s-a oprit la învățatul arhimandrit Vasile de la Oradea, căruia îi scrie în acest sens prin scrisoarea autografă de la 22 V. 1933.

„Înalt Prea Cuvioase și iubite părinte arhimandrit,

Ocupat cu multe chestiuni bisericești și în săptămînilor din urmă absent din țară, nu Ț-am răspuns la scrisoarea prin care consimți să întregești studiul despre „Cultul inimii lui Iisus la rom. catolici”. Sint foarte vesel că vei face această complectare a studiului care va apare în Biblioteca teologică. Nr. 1 al acestei biblioteci îl va forma traducerea în rom. a lucrării păr. Bulgakoff despre ortodoxie. Lucrarea e tipărită în întregime și, după ce voi face o scurtă prefață, va apare în curînd.

Nu va fi prea tîrziu dacă studiul I. P. C. Tașe va fi gata de tipar la 1 sept., avînd răgazul necesar a lucra la el în timpul vacanței. Pînă atunci am încă o lucrare gata de tipar.

În tratativele de la Belgrad și Carlovit am ajuns la rezultate mulțumitoare pentru a garanta libera dezvoltare bisericească și națională a credincioșilor noștri rămași în Banatul Iugoslav. Vor avea o episcopie cu sediul în Virșeț bucurîndu-se de autonomie completă în conducerea treburilor sale prin organele proprii: Adu-nare eparhială și Consiliu eparhial, conform Statutului organic șagunian. În cele dogmatice și spirituale va a-tîrna episcopul ei de o Comisiune mixtă, compusă din cîte doi delegași dintre membrii Sf. Sinod din Bucu-rești și Belgrad, plus un președinte care va fi sîrb pen-tru Virșeț și romîn pentru Timișoara.

Comisia se va întruni „după trebuință” și va avea atribuțiuni limitate în chestiunile dogmatice și spiritu-ale. Deci episcopul va avea largă libertate și din partea Comisiunii.

Ne trebuiește un om destoinic și devotat pentru mi-siunea de episcop. Se gîndesc mulți și la I. P. C. Ta. Ce zici ?

Cu arhierești binecuvîntări și cu iubire.

Mitropolit NICOLAE”.

si coruza pentru simoniaci. Coruza se va
vinturi „dupa tebrucita” si se avea stila-
tina linuata in alcatuiri de doqantia si gti-
rituala. Deci episcopul va avea legea li-
batata si dea pentru comitimeni.

De tebrucita in ora destoinie si de-
notat pentru aninarea de episcop. Se gti-
des multi si la I. P. C. T. de zici?

Ca anhieresti linuati si cu
in lina

Mitropolit Nicolae

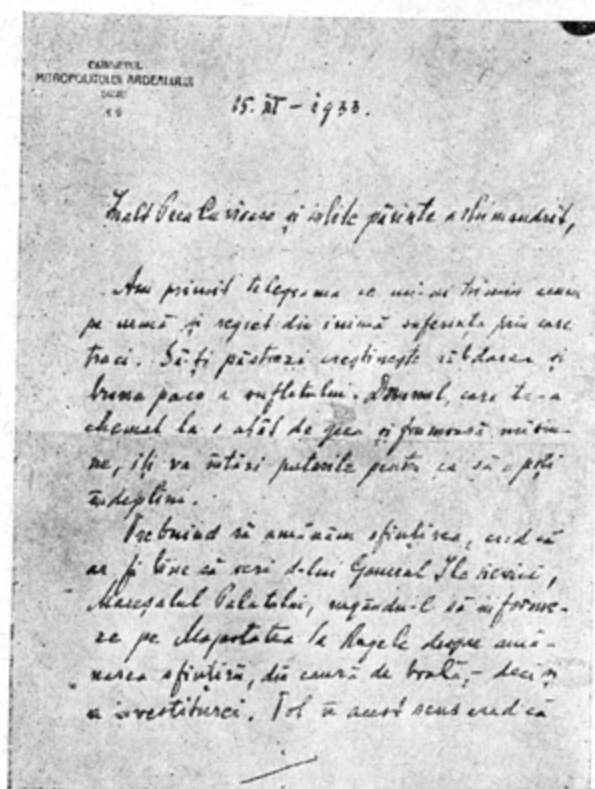
În mijlocul acestor frământări, proiecte și dorințe, intervine pe neașteptate moartea (la 11 iulie 1933) binecunoscutului vâdichă *Iosif Badescu* de la Caransebeș. Arhimandritul Vasile participă la înmormântare, ca reprezentant al vâdichii Roman, alături de mitropolitul Nicolae și episcopul Grigorie al Aradului, deși slujba înmormântării a oficiat-o cuviosul protosințel *Macarie Gușcă*, potrivit dorinței marelui defunct. La masa-pomană, dată în reședința din Caransebeș, după plecarea cortegiului la Ieșelnița, unde avu loc înhumarea în cripta familiei Badescu, arhim. Vasile întirziind puțin, fu întâmpinat de mitropolitul Nicolae prin cuvintele: „Ai cam pierdut trenul!”. Înțelegînd semnificația acestor cuvinte — expresie a hotărîrii luate, în noaptea precedentă, la „priveghiu“, de către partida care-și avea desemnat candidatul său — arhim. Vasile a replicat ca un bănațean în care nu este vicleșug: „Trenurile mele nu trec pe la Caransebeș“.

Și, totuși, împotriva tuturor piedecilor pe care cei interesați le-au pus în calea întoarcerii acasă a bărbatului excepțional, dorit de toate centrele eparhiale din Transilvania, Congresul Național Bisericesc electoral din București, la 21 octombrie 1933, cu majoritatea (166) voturilor, alege, în scaunul văduvit al istoricei episcopii a Caransebeșului, pe bănațeanul Dr. Vasile-

Lazarescu. După alegere îmbolnăvindu-se grav, hirotonia și instalarea alesului bănătenilor s-a amînat timp destul de lung. În acest timp, între nou-alesul episcop al Caransebeșului și mitropolitul Nicolae are loc un schimb de scrisori, din care extragem următoarele:

I. Scrisoarea autografă din 15 XI. 1933.

„Înalt Prea Cuvioase și iubite părinte arhimandrit,
Am primit telegrama ce mi-ai trimis acum pe urmă
și regret din inimă suferința prin care treci. Să-ți păstrezi creștinește răbdarea și buna pace a sufletului.
Domnul, care te-a chemat la o atît de grea și frumoasă misiune, îți va întări puterile pentru ca să o poți îndeplini.

Părerea mea și sfatul pe care ți-l dau este, ca, chiar dacă nu te-ai vindeca cu totul, să te prezinți la sfînțire și celelalte. Omul cu credință biruiește și cu sufletul neputințele trupești. S. Vasile avea un trup slab și bolnav, dar cu sufletul a trecut peste slăbiciunile trupului.

Am primit manuscrisul lucrării „Cultul inimei...” și s-a început tipărirea. Corectura vor face-o rectorul N. Colan și prof. N. Popovici. Coalele spre revizia finală le vei primi la Oradea. Te rog să faci prefața și lista bibliografică. Cred că în două săptămâni lucrarea va fi gata de tipărit. Pentru Academia teologică am trimis câte 2 exemplare din scrierile publicate la Sibiu.

Cu arhieresti binecuvîntări și cu multă iubire.

NICOLAE
arhiepiscop și mitropolit

Lucrarea va fi gata de tipărit. Pentru
Academia Teologică am trimis câte 2
exemplare din scrierile publicate la
Sibiu.
Cu arhieresti binecuvîntări și
multă iubire.
Nicolae
arhiepiscop și mitropolit

Am primit manuscrisul lucrării „Cultul inimei...” și s-a început tipărirea. Corectura vor face-o rectorul N. Colan și prof. N. Popovici. Coalele spre revizia finală le vei primi la Oradea. Te rog să faci prefața și lista bibliografică. Cred că în două săptămâni lucrarea va fi gata de tipărit. Pentru Academia teologică am trimis câte 2 exemplare din scrierile publicate la Sibiu.

II. Scrisoarea autografă din 14 XII. 1933.

„Înalt Prea Cuvioase părinte arhimandrit,

Am primit scrisoarea prin care-mi comunicați că, făcându-
te sănătos, ești gata a veni la sfințire pentru duminica viitoare, 17 dec.

Mă bucur că, cu ajutorul Domnului, ai trecut peste suferința care te îngrijora atât de mult. În ce privește termenul sfințirii eu l-aș fi acceptat bucuros, dar, nedeșărându-ne decât puține zile de el, nu puteam face invitațiile ierarhilor împreună-slujitori la actul sfințirii și nu puteam primi, înainte de a publica termenul sfințirii răspunsul lor.

Prea Sfințitul episcop Grigore al Aradului se găsește — așa mi-a comunicat înainte de plecarea din Arad — la ședințele Sf. Sinod în București. Am de gând să invit și pe vreun frate din vechiul regat, ca semn al frăției și al unității noastre bisericești.

Pe cine ai dori să invit de acolo? Eu m-am gândit la Prea Sfințitul Nifon.

Ca termen mie mi-ar conveni mai bine duminica din 31 dec. c., ultima zi a anului. După 10 ian. va trebui să merg la București, dar și de altfel nu e bine să întârziem prea mult.

Te rog să-mi comunicați telegrafic dacă poți fi gata până la ziua de 31 dec. c.

14 XII - 1933.

Înalt Prea Cuvioase părinte arhimandrit,

Am primit scrisoarea prin care-mi comunicați că, făcându-te sănătos, ești gata a veni la sfințirea pentru duminica viitoare 17 dec.

Mă bucur că, cu ajutorul Domnului, ai trecut peste suferința care te îngrijora atât de mult. În ce privește termenul sfințirii eu l-aș fi acceptat bucuros, dar, nedeșărându-ne decât puține zile de el, nu puteam face invitațiile ierarhilor împreună-slujitori la actul sfințirii și nu puteam primi, înainte de a publica termenul sfințirii răspunsul lor.

La Sibiu va trebui să sosești în 30 dec., ca să fi prezent la vecernie și la priveghere etc. Să-ți aduci veșmintele arhieriești de la Caransebeș.

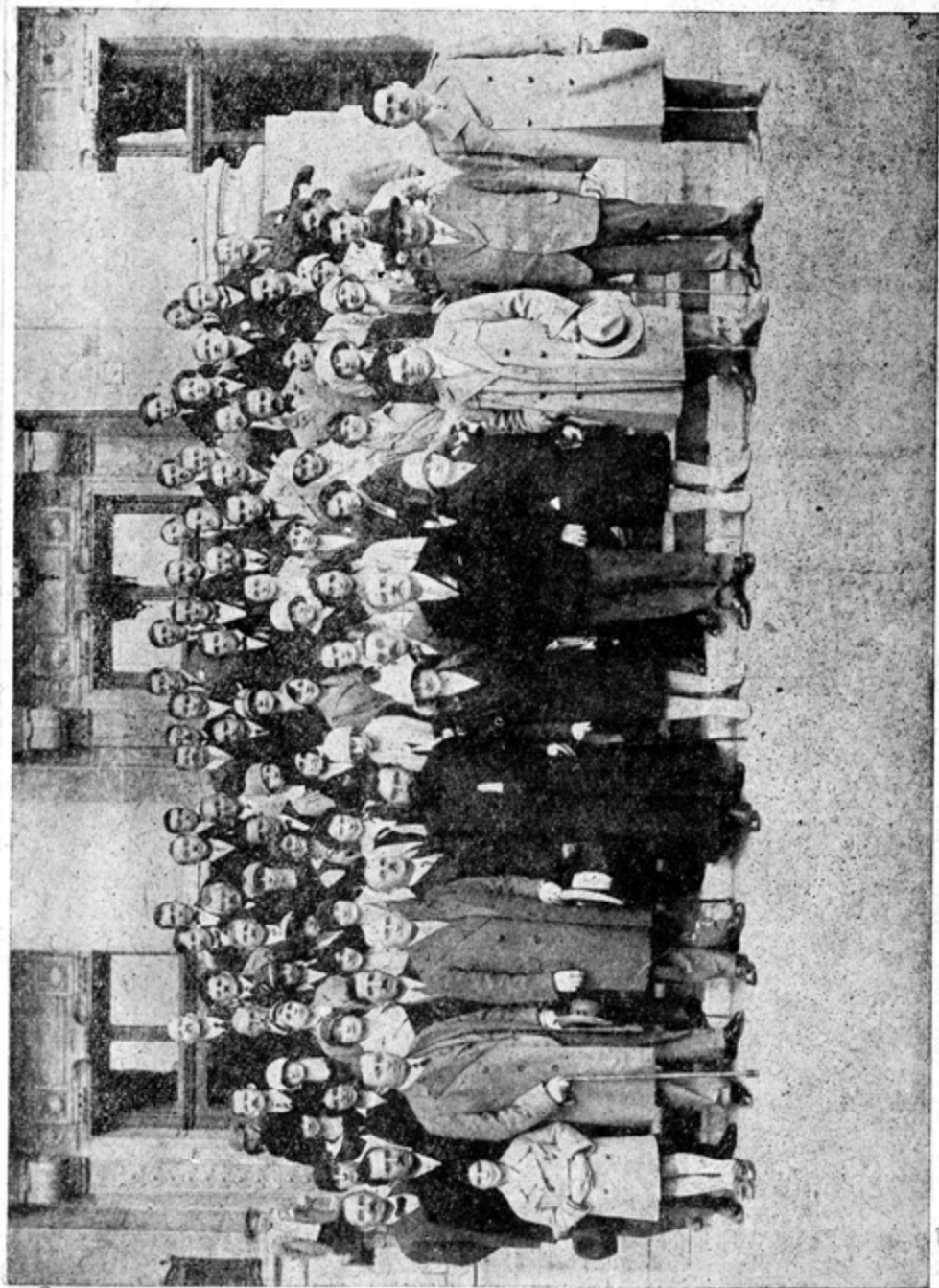
Cu arhieriești binecuvântări și cu iubire,

NICOLAE

arhiepiscop și mitropolit.

La Sibiu ai mare la vecernie, dar și de
a altfel. Tu ai bine în tăcerea pe-
mal.
De ce nu ai conștientizat încă
și gata pînă la rîm de 31 dec. c.
La Sibiu va trebui să sosești
în 30 dec., ca să poți prezența la ve-
cernie și priveghere etc. Să-ți a-
duci veșmintele arhieriești de
la Caransebeș.
Cu arhieriești binecuvântări și cu
iubire.
Nicolae
arhiepiscop și mitropolit.

Pea sprijinul episcopilor din România
dăruie se găsește - în. m. a. conștient
cîntă de plăcere dintr-un - la se-
dătele Sf. Sînd în vecernie. Au
de gînd să iasă și pe vremea pînă
dă vecernia negat, ca se va al. pînă.
pînă și al. mîntuie mîntuie
De cînd ai dăruie mîntuie de acelu?
Au m. a. vînduie la dăruie Spăta
vînduie.
La toamnă mîntuie mîntuie
m. a. bine dăruie dăruie 31 dec. o.
mîntuie dăruie mîntuie, după 10 Jan.

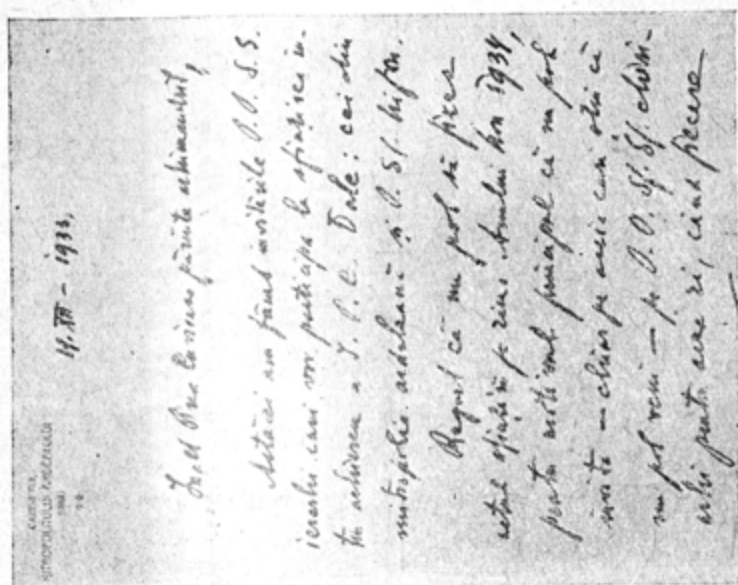

Profesorul Arhim. Dr. VASILE LAZARESCU
în mijlocul Corului VIDU din Lugoj, la Oradea

III. Scrisoarea autografă din 19 XII. 1933.

„Inalt Prea Cuvioase părinte arhimandrit,
Astăzi am făcut invitațiile P. P. S. S. ierarhi care
vor participa la sfințirea întru arhieru a I. P. C. Tale:
cei din mitropolia ardeleană și P. Sf. Nifon.

Regret că nu pot să fixez actul sfințirii pe ziua Anu-
lui Nou 1934, pentru motivul principal că nu pot invita
— chiar pe aceia cari știu că nu pot veni — pe P. P. Sf.
Sf. chiriarhi pentru acea zi, cind fiecare ține să fie la
reședința Sa, avînd îndatoriri de ordin moral și social.
P. Sf. Episcop Grigore al Aradului mi-a comunicat că
n-ar putea lipsi în acea zi de acasă.

Deci rămîne fixat terminul de 31 dec. 1933 pentru
sfințire.

In celelalte vei urma conform înțelegerii ce am avut
pînă acum.

Eu aviz și consiliul eparhiei Caransebeș despre
sfințire, fără să precizez, cum să participe. Poate prin
vreun reprezentant.

Scrie-le cu privire la vestmintele arhieresti, să le
aducă la Sibiu, din bună vreme.

Cu arhierestă binecuvîntări și cu iubire,

NICOLAE
arhiepiscop și mitropolit“.

fiine or pe la repedinte la, omul
indatam de ruda moral si social.
D. Sf. Episcop Ginzore elita-
dului mi a conunat ca a ar
puta lipsa a acce si de acce.
Deci ramiu prait ter unimul
de 31 dec. 1933 pentru ofi-
tine.

In celelalte vei urme
cafton inelapini ce a a arul
pina aca sa.

In am a a unimul repedinte
Caranibez, dupa opatiie,
fiie si peiera, ca a si pa-
tiipe. Totu pin vac- cu re-
prietant.

Sine. C. ca pinu la re-
mitalu uluccepi, si la a
daci C. S. ha, di braci vrese.

Ca uluccepi braci vrese
si ca si line

Widla
uluccepi si braci vrese.

Intre cei mulți care s-au bucurat de rezultatul votului de la București a fost și episcopul restaurator, al Clujului, *Nicolae Ivan*, care dă expresie bucuriei sale în termenii următori, prin scrisoarea autografă de la 25 X. 1933:

„Iubite Frate în Hristos,

Am avut nemărginita bucurie aflînd rezultatul frumos al alegerii frăției Tale. Dacă aș fi un egoist, ar trebui să-mi pară rău că Te-am pierdut și n-am putut munci împreună.

Dar egoist nu sînt, mă bucur de binele fratelui meu și de înaintarea lui. Cred, că vei veni la sfințirea catedralei — și poate ar fi o mare sărbătoare dacă ar fi împreună și cu hirotonirea P. S. Tale — unii abia cred că se va putea duminică. Luni însă da, la adunarea Forumului —, însă aceasta o poate face numai Metropolitul.

25 X.

*Cu iubire,
NICOLAE”*

A fost hirotonit arhiepiscop în Catedrala mitropolitană din Sibiu, la 31 decembrie 1933, de către mitropolitul Nicolae, asistat de arhiepiscopii vicari Andrei de la Oradea și Dr. Vasile Stan de la Sibiu. Prima liturghie arhiepiscopască a săvîrșit-o *Prea Sfințitul Vasile* în Catedrala episcopală din Oradea, la Anul nou 1934, ziua în care a împlinit 40 de ani.

Instalarea în scaunul istoric al Caransebeșului a avut loc abia la 15 aprilie 1934 — la duminica Tomii —, cînd toate „trenurile“ — potrivit rînduiei Providenței și judecării sănătoase a majorității deputaților Adunării eparhiale a Caransebeșului — s-au îndreptat spre Caransebeș, capitala mîndră a celor opt districte valahice autonome de odinioară din Banatul Severinului, ducînd acolo marea mulțime a credincioșilor, veniți din toate colțurile Banatului, să participe la strălucita sărbătoare a Bisericii bănățene.

Actul solemn al instalării îl face fericitul episcop al Aradului *Dr. Grigorie Gh. Comșa*, ca delegat mitropolitan, deși Mitropolitul Nicolae ar fi dorit s-o facă dînsul personal. Dorința aceasta și-a exprimat-o în scrisoarea autografă de la 7 IV. 1934:

*
Iubite Frate în Hristos,
Am avut nemărginită bucurie
aflând penultimul număr al
clegii, fetei Tale. Dară as fi
un egoist, aș trebui să ți mișc
deu, că Te am pierdut și n-am
putut munci împreună.
Dar egoist un număr, mie
/ bucurie de birou.

fratele meu și de înaintaș
lui. Cred, că vei veni
la Sibiu ca să-l vezi.
Și poate să fi o mare revoluție
dăruie să fi împreună și
cu revoluționarii S. I. T. de
în viață. Cred, că în viața
dumneavoastră. Luni în urmă
de la adunarea Forului - un
acvator o mare parte pentru
Metropolitul. 25/11 — 1918

„Iubite Prea Sfințite Vasile,

Schimbându-se împrejurările cari mă împedecau să fiu pentru ziua instalării Pr. Sf. Tale la Caransebeș, m-am hotărât să merg pentru a-ți face în persoană instalarea pe Duminica Tomii.

Am scris în acest sens și la Caransebeș.

Intrucât am amintit P. Sf. Episcop Grigore de la Arad că, poate, îl trimit ca mandatar al meu la instalare, mă simt dator acum, cînd voi face eu instalarea, să-l invit să mă însoțească și Pr. Sfinția Sa Grigore. De sigur prin aceasta sînt în sentimentele P. Sf. Tale.

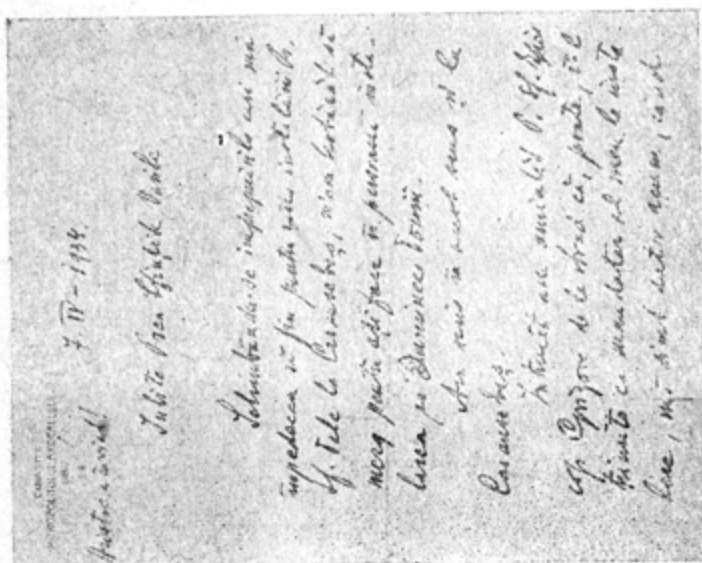
Eu voi sosi la Caransebeș de sîmbătă seara ora 19.48 cu trenul dinspre Timișoara, deci după sosirea P. S. Tale.

Celalalte se vor desfășura conform programului anunțat.

Cu urări de sf. sărbători și cu cele mai calde simțăminte, de bine voitor.

NICOLAE

arhiepiscop și mitropolit". 24)

24) Toate actele și scrisorile în original, citate aici, le păstrează I. P. S. Sa Mitropolitul Vasile.

ni face cu înțelepciune, să-l înțeleg
mă înțelegem și în sfârșit la Ghi-
gore. De năzu prin aceste rând
în continuarele P. Sf. Sale.

La ora 11 la Caramureș, la
Sâmbătă seara ora 1948 ca tre-
nal dintr-o dimineață, din după
seria P. Sf. Sale.

De la toate se vor desprinde con-
form programului amintit.

Am înțeles că în a se plăte
rânduri și mi pun în legătură de
telefon cu P. Sf. Roman, dar mi
a răspuns de la poarta din Brade,

cu răspuns, apoi răspuns nu răspunde.

Ca, unde de Sf. Săntății și ca cele
mi caldă simțăminte, de line vitor

Wislaz
relații și raportat.

Părăsind catedra, pe care a ilustrat-o cu vrednicie timp de 14 ani (4 ani la Sibiu și 10 la Oradea), vlădica Dr. Vasile Lazarescu urcă în plină bărbăție treptele istoricului tron episcopal de la Caransebeș, cu siguranța omului, care știe ce are de făcut, pentru a nu dezminți nădejtile mari puse în el.

P. S. Dr. VASILE LAZARESCU
Episcopul Caransebeșului (1934—1941)

Cu siguranța cu care ținea — în tinerețe, chiar și ca profesor de Teologie, în timpul vacanțelor — plugul de fier al moșilor și părinților săi din Jadani, va ține de acum înaintea în brațele-i vajnice plugul spiritual al Evangheliei, pentru răscolirea ogorului sufletească în care va arunca din belșug semințele curate ale cuvântului dumnezeesc.

Cît de adînci au fost brazdele trase în ogorul sufletelor în cei 7 ani de păstorire ca episcop la Caransebeș și în cei 17 ani ca episcop, arhiepiscop și mitropolit la Timișoara, grăesc articolele omagiale din prezentul volum, inițiat și scris nu pentru a lăuda un om, oricîte merite ar avea, ci pentru a cinsti o *muncă* cinstită, stăruitoare, spornică, devotată și în întregime închinată idealurilor sfinte național-bisericești, sociale și culturale ale dreptcredincioșilor bănățeni, din roadele căreia s-au înfruptat de-a lungul celor 38 ani de activitate publică (14 ca profesor și 24 ca arhiereu) multimea credincioșilor și preoților din Banat, Ardeal și Crișana.

De la instalarea P. S. VASILE ca Episcop al Caransebeșului

III.

Cînd — la 26 octombrie 1957 — Înalt Prea Sfinția Sa sărbătorea zece ani de la instaiarea în Scaunul istoric al Mitropoliei Banatului, ce cuprinde pe lîngă Arhiepiscopia Timișorii și Caransebeșului și *Episcopia Aradului și Hunedoarei*, a avut satisfacția de a auzi cuvinte de sinceră prețuire și iubire și din partea Prea Sfinți-

tului Episcop Dr. Andrei Magieru, al Aradului, care prin delegatul Său, P. C. Vicar Dr. Gh. Lițiu, a adus meritate omagii strădaniilor depuse de I. P. S. Sa în cei aproape 25 de ani de arhierie:

„Cu prilejul împlinirii a zece ani de la restaurarea istoricei Mitropolii a Banatului și întronizarea I. P. Sf. Voastre ca primul Mitropolit al restauratei Mitropolii, îngăduiți-mi ca, în numele Prea Sfințitului episcop Andrei al Aradului, al clerului și credincioșilor din această eparhie, să exprim cele mai sincere și calde urări de sănătate, viață îndelungată și pașnică, precum și o cât mai rodnică păstorie.

În cununa Ortodoxiei române, *Biserica bănățeană este o perlă strălucitoare* de mare preț.

Readusă la viață în anii din urmă, Mitropolia Banatului este o realitate întemeiată întâi de toate pe *unitatea geografică*, care leagă eparhiile Caransebeșului, Timișorii și Aradului, regiunea sud-vestică a pământului Patriei noastre.

Ea este întărită de *tradiția istorică* exprimată atât de scurt dar semnificativ de către revoluționarii de la 1848, în Adunarea de la Lugoj, care cereau pe „*obișnuitul Mitropolit românesc*” în locul unor arhipăstori străini de neamul credincioșilor lor.

De asemenea această Mitropolie se sprijină pe *tradițiile spirituale*, în cult, în cîntare și în întreaga viață bisericească, aceleași de la Caransebeș, la Timișoara și Arad și chiar pînă în nordul graniței de vest a Patriei noastre.

Pământul românesc este astfel așezat încît, între Dunăre, Munții Apuseni, Crișuri și Tisa, se delimitează o regiune cu un *specific deosebit*, căreia din vremuri străvechi i s-a spus „țară” — țara Banatului. În această regiune s-au păstrat, mai bine ca în multe alte regiuni, urme neîndoielnice despre continuitatea și credința dreptmăritoare a poporului român organizat în voievoodatele și cnezatele sale strămoșești. Este o realitate geografică a pământului Patriei noastre, a cărei locuitori au avut de veacurii strînse legături. Cu atât mai mult, în ce privește viața religioasă romînii ortodocși din ținutul astfel delimitat, au avut întotdeauna strînse legături bisericești.

Istoria ne dovedește că această regiune a avut întotdeauna, în cel mai autentic spirit al canoanelor Bisericii ortodoxe, *o singură căpetenie supremă bisericească*, chiar cînd acest lucru n-a fost menționat de cronicile stăpînilor vremii. Astfel încît, ceea ce cereau revoluționarii de la 1848 corespundea pe deplin atît unei *realități geografice*, cît și unei *tradiții istorice* incontestabile.

CATEDRALA EPISCOPALA DIN CARANSEBEȘ

E adevărat că timp de aproape două secole, teritoriul Arhiepiscopiei de Timișoara a fost împărțit între Episcopiile vechi ale Caransebeșului și Aradului, aceasta din urmă purtînd grija sufletească a credincioșilor din

aşa numitele „*părți anexate din Banatul timișan*“ de la 1865 până-n 1939. Mitropolia Banatului, orașul Timișoara, nu avea nici măcar un episcop ortodox român. Dar nu e mai puțin adevărat că, după cum se întrevăzuse cu zeci de ani înainte, — curentul pentru readucerea la viață a Mitropoliei bănățene, îngropată în ura vrăjmașilor poporului nostru, nu mai putea fi zăgăzuit.

Mitropolia Banatului și-a reluat firul vieții, întrunind sub aripile ei ocrotitoare pe toți credincioșii ortodocși români din ținutul delimitat de Munții Apuseni, Dunăre, Crișuri și granița sud-vestică a țării.

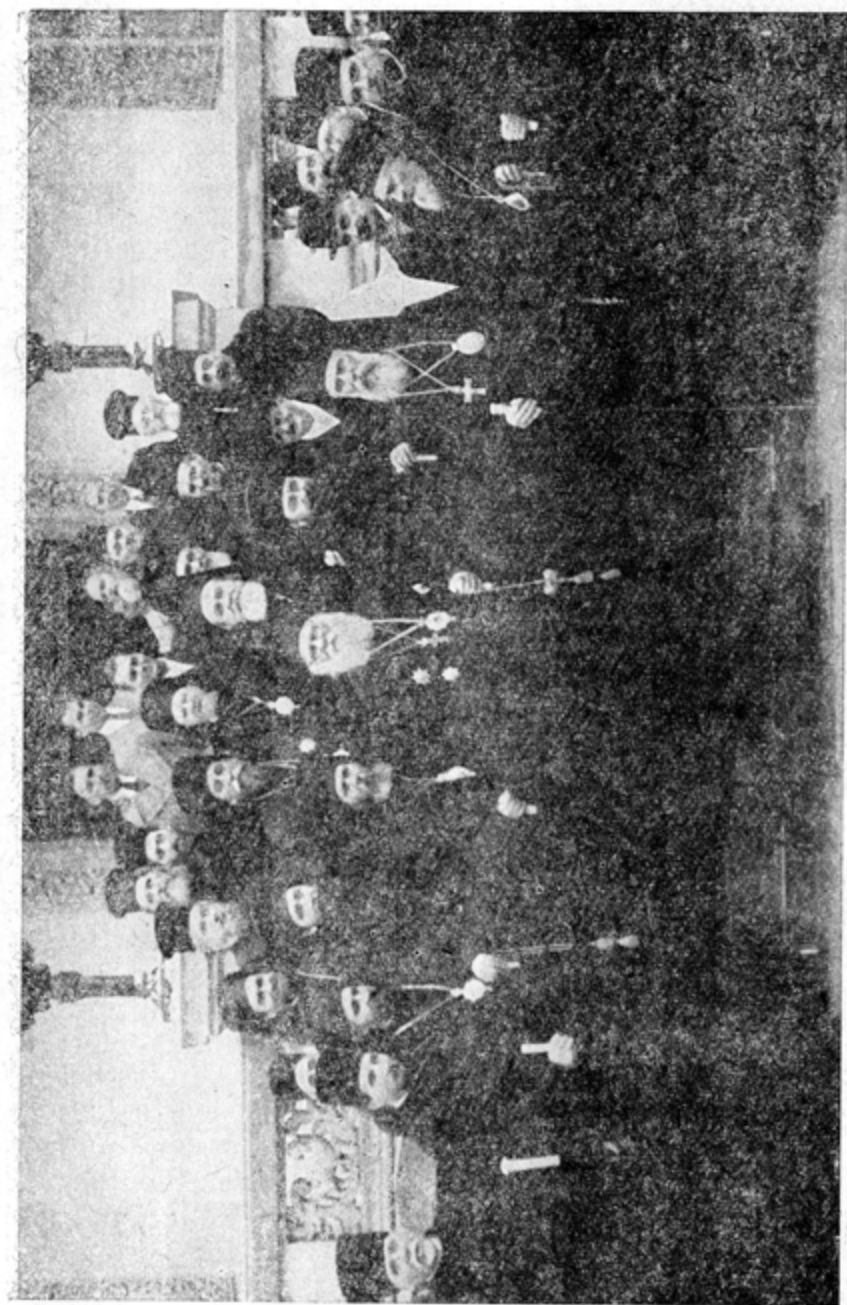
Episcopia Aradului, precum este îndeobște cunoscut, a dat o contribuție de seamă la reînființarea acestei Mitropolii.

În cele aproape două veacuri de întrerupere a continuității Mitropoliei Banatului, Episcopia Aradului, prin școlile de la Arad — Preparandia (1812) și Teologia (1822), pregătind preoți și dascăli pentru întreg poporul român din aceste părți, a întreținut flacăra vie a culturii noastre naționale, a menținut unitatea în cult, în cântarea cu care laudăm pe Dumnezeu și în toată viața bisericească. La Timișoara, ca la Caransebeș și Arad, până la Bihorul și Sătmarul îndepărtat este *același cântare*, același glas de laudă lui Dumnezeu.

Mă simt dator să amintesc aci că Prea Sfințitui nostru episcop Andrei — precum este iarăși îndeobște cunoscut — nu s-a lăsat amăgit de vreo ambiție deșartă, nici n-a cruțat vreo osteneală, la vremea sa, spre a împlini dorința credincioșilor săi bănățeni de atunci, aceea de a-și vedea în orașul de reședință al Banatului, pe „obișnuitul Mitropolit românesc“, ales în chip atât de iericit în persoana I. P. Sf. Voastre, vrednic fiu al Banatului.

Cu trupul încă suferind și neputînd veni aici, Prea Sfinția Sa Părintele Episcop Andrei este de față sufletește la acest praznic mareț al Mitropoliei Banatului și al Înalt Prea Sfinției Voastre.

Prea Sfinția Sa m-a încredințat să exprim înaintea credincioșilor bănățeni, că acea credință cu care a pășit înainte cu zece ani la sprijinirea reactivării Mitropoliei Banatului, o nutrește și astăzi; că legătura dragostei sufletești și a frățietății în Domnul nostru Iisus Hristos cu care se simte legat de Înalt Prea Sfinția Voastră din

P. S. Să Episcopul Dr. VASILE LAZARESCU
între membrii Sf. Sinod după alegerea ca Episcop al Timișorii

anii tinereții, o are și astăzi și o va păstra întreagă și nestricată pînă la capăt, ea constituind o piatră vie în temelie Mitropoliei pe care o aniversăm.

Prea Sfinția Sa și noi toți împreună, credem în trăinicia Mitropoliei Banatului, căci ea este *întemeiată pe piatra cea tare a credinței* moșilor și strămoșilor noștri, pe voința poporului nostru dreptcredincios și de aceea „nici porțile iadului nu o vor birui“.

Chezășie a trăinicieii ei este fără îndoială înțelepciunea cu care Înalt Prea Sfinția Voastră veghiați la cîrma ei.

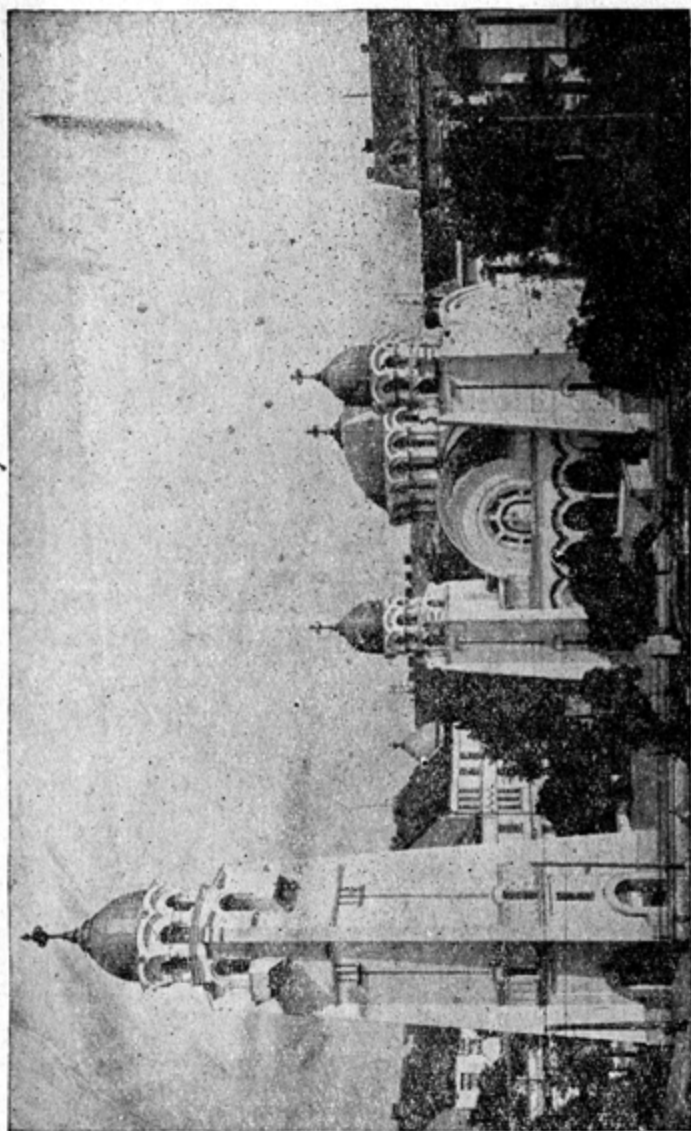
De aceea, azi, cînd se împlinesc zece ani de viață a acestei Mitropolii reactivate, zece ani de frumoase realizări ale Înalt Prea Sfinției Voastre, rugăm pe Bunul Dumnezeu ca Mitropolia să aniverseze încă multe zeci și sute de ani de fericite realizări iar Înalt Prea Sfinției Voastre să Vă dăruiască „zile îndelungate, cu pace, sănătate și întru toate bună sporire, spre călăuzirea turmei cuvîntătoare pe calea mîntuirii“, spre binele Patriei și poporului nostru și spre slava sfintei noastre Biserici“.

IV.

Considerînd prețuirea și iubirea de care se bucură Înalt Prea Sfinția Sa în mijlocul poporului dreptcredincios din Banat, — Permanența Consiliului nostru arhiepiscopal a socotit nimerit ca popasul aniversar de la 26 octombrie 1957 să fie cîstit în mod deosebit prin publicarea unui volum omagial, închinat binecuvîntatei Sale activități pastorale. Ecoul acestei inițiative se oglindește în articolele și studiile înmănușate în volumul de față, prin care distinșii lor autori au ținut să participe la marea sărbătoare a Mitropoliei Banatului, visată de fericirii noștri înaintași de-a lungul secolelor de asupra religioasă și națională. Din textul scrisorilor care însoțesc aceste articole-studii, reproducem — ca încheiere — doar cîteva crîmpeie.

Prea Veneratul arhipresbiter-mitrofor Dr. Vasile Gheorghiu, ilustrul profesor al I. P. S. Sale scrie: „Cu multă bucurie sufletească am primit, abia ieri, mult amabila adresă a Arhiepiscopiei ortodoxe romîne a Timișoarei și Caransebeșului nr. 4735 din 18 octombrie a. c. prin care ni se comunică, că în ziua de 26 octombrie

a. c. s-a sărbătorit, în mod deosebit de solemn, aniversarea unei decade de la reînființarea vechii Mitropolii a Banatului prin întronizarea celui dintâi mitropolit al restauratei Mitropolii în persoana Înalt Prea Sfinției

BISERICA DIN TIMIȘOARA IV
în care a fost instalat P. S. Sa Episcopul VASILE

Voastre, reluându-se astfel firul istoric, întrerupt aproape 2 secole ai Mitropoliților romini ai Banatului.

Cu prilejul acestei mărețe și solemne aniversări, țin, să vă aduc și eu, din toată inima, cel mai profund oma-

giu de dragoste, ce Vă păstrez Înalt Prea Sfinției Voastre și rog pe Atotbunul și Atotputernicul nostru Dumnezeu ca să Vă păstreze în deplină sănătate și neștirbită vigoare încă mulți ani și iarăși mulți ani, spre a

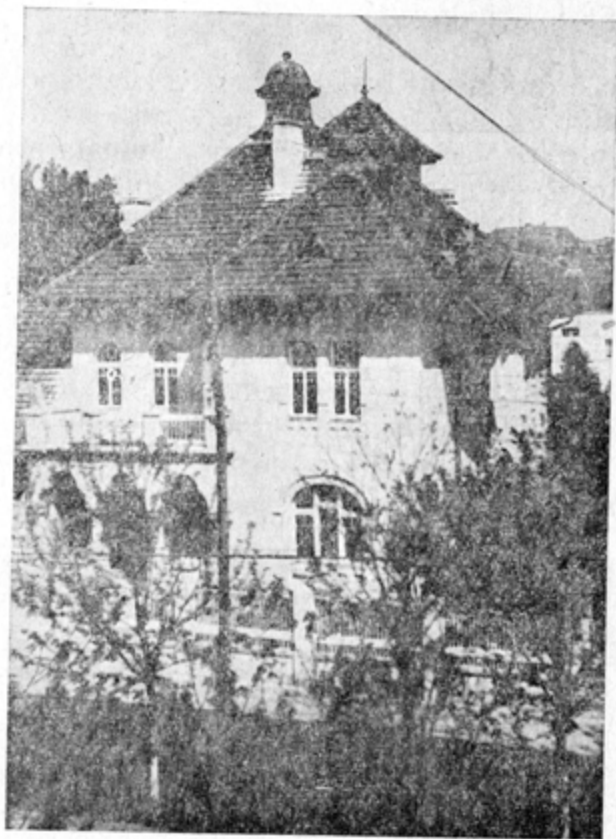
Reședința Mitropolitană din Timișoara

I. P. S. Mitropolit VASILE la masa de lucru

putea conduce, cu înțelepciune și dragoste părintească, această sfântă și memorabilă Mitropolie ortodoxă română, spre culmile cele mai înalte ale spiritualității creștine, întru lauda și preamărirea Marelui și Înaltului nostru Dumnezeu și fericirea eternă a bunilor noștri creștini bănățeni“.

Profesorul de Dogmatică de la Institutul Teologic universitar din București, d. *Dr. Nicolae Chițescu*, scrie:

Clădirea Consiliului Arhiepiscopesc din Timișoara

„Am primit cu multă bucurie invitația de a face un articol omagial pentru volumul închinat Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Vasile al Banatului, dată fiind admirația unanimă la care particip și eu cu toată căldura inimii, ca și prietenia care am avut-o totdeauna pentru I. P. S. Sa, lăsând la o parte faptul că Înalt Prea Sfinția Sa este o podoabă a Bisericii Românești și o mîn-

drie a ierarhiei noastre, ca mare cărturar al ei și fost profesor tocmai în domeniul Teologiei Dogmatice în care mă nevoiesc și eu“.

Prea Cuv. Ierom. *Dr. Nicolae Mladin*, profesor la Institutul universitar din Sibiu, scrie : „Invitața de a colabora la volumul omagial m-a bucurat mult. Țin să Vă felicit pentru această aniversare, pentru sărbătorirea a 10 ani de la reînființarea Mitropoliei Banatului și pentru realizările I. P. S. Sale Mitronolitului Vasile în acești ani de activitate“.

P. C. Prot. *Dr. D. Belu*, profesor la același Institut Teologic, trimițând articolul pentru volumul omagial, scrie: „Fac cu plăcere deosebită lucrul acesta, căci multe amintiri plăcute mă leagă de minunata provincie a Banatului, de preoții... și mai cu osebire de *omul de înaltă cultură și aleasă sensibilitate care este I. P. S. Sa Părintele Mitropolit Vasile Lazarescu*“.

Preaslăvind numele Marelui nostru Dumnezeu, care a binevoit să ne facă și pe noi părtași acestei mari și negrăite bucurii, cu smerenie înălțînd spre cer cugetul inimii noastre Il rugăm, zicînd: „Întîi pomenește, Doamne, pe Inalt Prea Sfințitul Arhiepiscopul și Mitropolitul nostru Vasile, pe care-l dăruiește sfintelor Tale biserici, în pace, întreg, cinstit, sănătos, drept îndreptînd cuvîntul adevărului Tău!“

Prot. Dr. GH. COTOȘMAN
vicar arhiepiscopesc.

6
9

14688m

ANTICARIAT TIMȘOARA
LEI 9

420